

SLOVENSKI

Poročevallec

DRUGA IZDAJA

Izdaja časopisno-založniško podjetje SZDL »Naš tisk« — Direktor: Rudi Janhuba — Odgovorni urednik: Sergej Vošnjak — Tiskarna »Slov. poročevalca« — Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica 5, telefon 23-522 do 23-526 — Uprava: Ljubljana, Tomšičeva 5/II, telefon 23-522 do 23-526 — Oglasi oddelki: Ljubljana, Kardejeva ulica 6, telefon 21-896, za ljubljanske naročnike 20-463, za zunanje 21-822 — Poštni predal 29 — Tekoči račun Narodne banke 601-T-163 — Mesečna naročnina 200 din

Dosežen sporazum o Svobodnem tržaškem ozemlju

VČERAJ OB DVANAJSTIH PO LONDONSKEM ČASU, SO ZASTOPNIKI ŠTIRIH DRŽAV, VELIKE BRITANJE, ZDRUŽENIH DRŽAV, JUGOSLAVIJE IN ITALIJE, PODPISALI V REZIDENCI BRITANSKEGA MINISTRA ZA ZUNANJE ZADEVE SPORAZUM O TRŽAŠKEM OZEMLJU — LISTINE, KI UREJAJO BODOČI STATUS TRŽAŠKEGA OZEMLJA SO: »SPOMENICA O SPORAZUMU«, KI VSEBUJE NAČELA REŠITVE TRŽAŠKEGA VPRAŠANJA IN »POSEBNI STATUT«, S KATERIM SO UREJENA MANJŠINSKA VPRAŠANJA — JUGOSLAVIJI JE PRIZNANA PRAVICA DO CONE »B« IN MANJŠEGA DELA CONE »A«, KI OBSEGA 11,5 KM² IN V KATEREM SO VASI, ŠKOFIJE, PLAVJE, HRVATINI, SV. BRIDA, SV. JERNEJ IN DRUGE — ITALIJA BO SLOVENCEM V TRSTU POVRNILA GMOTNO ŠKODO, KI SO JO UTRPELI POD FASIZMOM TER DALA POTREBNA SREDSTVA ZA ZGRADITEV IN OPREMO KULTURNEGA DOMA — ITALIJSKA VLADA POVABILO JUGOSLAVIJO NAJ SODELUJE NA SKORAJŠNJEM SESTANKU, NA KATEREM SE BODO POSVETOVALI O ČIM POPOLNEJŠEM IZKORIŠČANJU SVOBODNEGA PRISTANIŠČA TRSTA.

London, 5. okt. (Tanjug). Danes so v Londonu po večmesečnih pogajanjih podpisali sporazum o Trstu. Ceremonija podpisa sporazuma je bila v rezidenčni britanskega ministra za zunanje zadeve Anthony Edena v Carlton Gardens ob 12. uri po londonskem času. Zastopniki držav, ki imajo svoje čete na Svobodnem tržaškem ozemlju — Velika Britanija, ZDA in Jugoslavija, ter zastopnik Italije kot države, ki prevzema upravo nad delom STO, so najprej parafirali »Spomenico o sporazumu«, v kateri so navedena načela rešitve tržaškega vprašanja, in sicer po abecednem redu držav po angleškem pravopisu. Prvi se je podpisal na spomenico zastopnik Italije veleposlanik italijanske republike v Londonu g. Manlio Brosio, nato zastopnik Zdruzenega kraljestva pomočnik stalnega podtajnika v zunanjem ministrstvu g. Geoffrey

Harrison, zastopnik ZDA g. Llewellyn Thompson, ameriški visoki komisar v Avstriji, in zastopnik FLRJ v Londonu dr. Vladimir Velebit.

Zastopnika Italije in Jugoslavije sta nato podpisala listino, s katero so urejena manjšinska vprašanja. Ta listino se imenuje »Posebni statut«. Italijanski veleposlanik v Londonu g. Manlio Brosio in jugoslovanski veleposlanik dr. Vladimir Velebit sta nato izmenjala nekaj pisem v imenu svojih vlad.

Vse listine o sporazumu o Trstu so napisane v angleškem jeziku. Objavljene bodo ob 16. uri istočasno v Londonu, Washingtonu, Beogradu in Rimu.

Od jugoslovanske strani je bil pri podpisu sporazuma navzoč tudi pooblaščen minister v jugoslovanskem veleposlaništvu v Londonu Jakša Petrič.

Spomenica o sporazumu med vladami Italije, Zdruzenega kraljestva, Zdruzenih držav in Jugoslavije

Spomenica o sporazumu med vladami Italije, Zdruzenega kraljestva, Zdruzenih držav Amerike in Jugoslavije o svobodnem tržaškem ozemlju:

1. Glede na dejstvo, da se je izvajanje določb mirovne pogodbe z Italijo, ki se nanašajo na Svobodno tržaško ozemlje izkazalo kot nemogoče, so vlade Zdruzenega kraljestva, Zdruzenih držav Amerike in Jugoslavije imele od konca vojne cono A in B tega ozemlja pod vojaško okupacijo in vojaško upravo. — Ob podpisu pogodbe se sploh ni drugače nameravalo, kakor da bi bile te odgovornosti začasne, in vlade Italije, Zdruzenega kraljestva, Zdruzenih držav Amerike in Jugoslavije, kot države, ki so prvenstveno zainteresirane, so se nedavno skupno posvetovali, da bi proučile način, kako najbolje rešiti sedanji nezadovoljivi položaj. Kot rezultat tega so se sporazumele o naslednjih praktičnih aranžmajih:

2. Takoj ko bo spomenica o sporazumu parafirana in izvedeni obsejni popravki, ki jih določa, bodo vlade Zdruzenega kraljestva, Zdruzenih držav Amerike in Jugoslavije ukinitile vojaško upravo v coni A in B tega ozemlja. Vladi Zdruzenega kraljestva in Zdruzenih držav Amerike bosta umaknili svoje vojaške sile s področja severno od nove meje in izročili upravo nad tem področjem italijanski vladi. Italijanska in jugoslovanska vlada bosta takoj nato razširili svojo civilno upravo vsaka na tisto področje, za katero bosta odgovorni.

3. Obsejni popravki, ki jih omenja drugi člen bodo izve-

deni po zemljevidu iz priloge I. Predhodno razmejitev bodo izvedli predstavniki Zavezniške vojaške uprave in Jugoslovanske vojaške uprave takoj, ko bo ta spomenica o sporazumu parafirana, v vsakem primeru pa v roku treh tednov od dneva parafiranja. Italijanska in jugoslovanska vlada bosta takoj imenovali razmejitev komisijo, da bi se dosegla točnejša razmejitev po zemljevidu v prilogi I.

4. Italijanska in jugoslovanska vlada sta se sporazumeli, da bosta uveljavili posebnj statut iz priloge II.

5. Italijanska vlada se obvezuje, da bo vzdrževala svobodno pristanišče Trsta v splošnem skladu z določbami členov 1. do 20. priloge VIII. mirovne pogodbe z Italijo.

6. Italijanska in jugoslovanska vlada sta se sporazumeli, da proti osebnosti ali premoženju kateregakoli prebivalca področja, ki prehaja pod njuno civilno upravo v skladu s to spomenico o sporazumu, ne bosta izvajali nobenih zakonskih ali administrativnih ukrepov preganjanja ali diskriminacije zaradi prejšnje politične aktivnosti v zvezi z reševanjem problema Svobodnega tržaškega ozemlja.

7. Italijanska in jugoslovanska vlada sta se sporazumeli, da v roku dveh mesecev od dneva parafiranja te spomenice o sporazumu, začeta pogajanja, da bi čimprej sklenili sporazum o reguliranju malega obmejneg prometa, vključujoč olajšave za gibanje prebivalcev obmejnih področij, po suhem in po morju, čez meje za normalne trgovske in ostale aktivnosti,

kakor tudi za prevoz in promet. S tem sporazumom bo začet Trst in področje, na katero meji. Dokler takšen sporazum ne bo sklenjen, bodo pristojne oblasti vsaka v svojem območju, izvedle ustrezne ukrepe za olajšanje malega obmejneg prometa.

8. V dobi enega leta od dneva parafiranja te spomenice o sporazumu, se bodo mogle osebe, ki so bile prej pristojne na področjih, ki prihajajo pod civilno upravo Italije oz. Jugoslavije, nemoteno vrniti na ta področja. Vse osebe, ki se bodo na ta način vrstile, kakor tudi tiste, ki so se že vrstile, bodo deležne vseh pravic, kakor ostali prebivalci teh področij. Te osebe bodo mogle razpolagati v skladu z obstoječimi zakoni s svojim imetjem in premoženjem, če tega med tem časom že niso storile. V času dveh let, od dneva parafiranja te spomenice o sporazumu, bodo mogle osebe, ki so prej živele na enem od teh področij, ki pa se ne nameravajo tja vrniti, in osebe, ki sedaj živijo na enem področju, ki se bodo v enem letu od dneva parafiranja tega sporazuma o soglasju odločile, da to prebivališče zapustijo, prenesti svoje premoženje in svoja finančna sredstva. V zvezi s selitvijo tega premoženja ne bo nobenih uvoznih ali izvoznih carin, kakor tudi nobenih drugih dajatev. Zneski, realizirani s prodajo premoženja tistih oseb, ki se bodo ne glede na to, kje bodo stanovale, odločile prodati premoženje in nepremičnino v času dveh let od dneva parafiranja tega sporazuma o soglasju, bodo depozirani na posebnih računih pri

Narodni banki Italije ali Jugoslavije. Na koncu dveletne dobe bosta obe vladi likvidirali saldo med tema dvema računoma. Italijanska in jugoslovanska vlada se obvezujeta, da bosta brez škode za neposredno izvajanje določb tega člena, v roku 6 mesecev od dneva parafiranja tega sporazuma o soglasju, sklenili podoben sporazum.

9. O tem memorandumu o soglasju bo obveščen Varnostni svet Zdruzenih narodov.

Veleposlanik Thompson — G. W. Harrison.

Manlio Brosio — dr. Vladimir Velebit.

Posebni statut o pravicah narodnih manjšin

Glede na to, da je skupni namen italijanske in jugoslovanske vlade zagotoviti pravice človeka in osnovne svobosčine brez diskriminacije glede na raso, spol, jezik ali vero na področjih, ki prehajajo pod njihovo upravo po določbah tega memorandumu o soglasju, je bil dosežen sporazum o sledečem:

1. Pri upravljanju svojih področij bodo italijanske in jugoslovanske oblasti postopale v skladu z načeli splošne deklaracije o pravicah človeka, ki jo je sprejela Generalna skupščina Zdruzenih narodov 10. decembra 1948. leta, da bi mogli vsi prebivalci obeh področij brez diskriminacije in popolnoma uživati osnovne pravice in svobosčine, navedene v omenjeni deklaraciji.

2. Pripadniki jugoslovanske etnične skupine na področju, katerega upravlja Italija, in

S podpis Velebita in Brosio se je zaključila doba razgovorov in naporov za rešitev tržaškega vprašanja, čeprav vemo, da beseda rešitev samo deloma odgovarja rezultatom, ki so bili doseženi. V odnosih med našo državo in italijansko republiko se vleče to vprašanje kot rdeča nit skozi zadnja desetletja in je v zadnjih letih po drugi svetovni vojni postalo resna ovira pri normalizaciji odnosov med obema državama in s tem tudi odločilna ovira v borbi za mir in dobre odnose med narodi v tem delu Evrope. Toda »tržaško vprašanje« — če ga tako smemo imenovati — ni bilo po drugi svetovni vojni samo vprašanje, ki se je živo zanimalo obe sosednji državi. Rešitev tega vprašanja je postala po drugi svetovni vojni ko so naše čete zmagovalno vkorakale v ta del slovenskega ozemlja — argument, ki ga je uporabljala svetovna diplomacija v svojih odnosih do naše države. Toda vsi predlogi, ki so se v tej diplomatski igri pojavljali so bili enostranski, nam sovražni in niso vodili računa o pravicah niti Jugoslavije kot države, niti narodov, ki živi stoletja na tem ozemlju. Tako tristranska deklaracija, ki sta jo objavila v Torinu 1948. leta Bi-daubit in Sforza, kot diktat dne 8. oktobra lanskega leta, spadata v to kategorijo. Vendar je kmalu postalo vsem jasno, da se vprašanje tržaškega ozemlja ne more reševati mimo in brez sodelovanja naše države. Posebno se odgovor, ki so ga dali naši delovni ljudje in naše državno vodstvo na 8. oktober, je bil dokončen udarec vsem poskusom rešiti to vprašanje na način, ki ne ustreza interesom miru in krepitvi prijateljskih odnosov med narodi.

Pomen sporazuma, ki sta ga včeraj podpisala naš in italijanski diplomatski predstavnik v Londonu je našim narodom jasen. Jasen nam je zaradi tega, ker so vsi naši vodilni tovariši, posebno pa še Tito in Kardelj vedno obveščala naše delovne ljudi o naših korakih, namenih in rezultatih. Seveda je nam vsem popolnoma jasno, da londonski podpis ne pomenijo najboljših dokončnih rešitev, da jih smatramo za nadaljnji korak v reševanju slovenskega in hrvaškega nacionalnega vprašanja in da smo pri tem reševanju dosegli največ, kar se v danem položaju lahko doseže in to na način,

ki je zagotovil sistem delu slovenskega naroda, ki ostane po tem sporazumu izven naših meja, ekonomski, kulturni in politični obstoj. Napori, ki smo jih doprinesli za utrjevanje miru v svetu niso bili majhni. Od sporazuma Morgan-Jovanović pa do sporazuma, ki smo ga včeraj podpisali v Londonu je vsa naša aktivnost tako na mednarodnem, kot na domačem polju posvečena borbi za mir, za prijateljstvo med narodi, za krepitev Zdruzenih narodov. Kot v pretekli vojni smo bili tudi v tej borbi pripravljeni žrtvovati marsikaj, toda žrtvovati z jasnim smotrom, da vsi odgovorni faktorji v svetu vedo, da žrtvuemo zavestno, ker s tem krepimo osnove naše zunanje politike in da naše žrtve niso in ne bodo nikdar pomenile našo slabost. Tega naj se zavedajo ne samo tisti, ki igrajo vodilno vlogo v svetovni politiki, temveč v prvi vrsti tudi ljudje, ki danes predstavljajo in vodijo politiko italijanske države.

Diktat 8. oktobra bi naj po vesteh, ki so takrat prihajale preko Jadrana, predstavljal prvi korak v reševanju imperialističnih aspiracij, o katerih sanja neofašistična freudenta v Italiji.

Prvi sestanek komisij za mejne popravke

Koper, 5. okt. V zvezi z memorandumom o sporazumu o svobodnem tržaškem ozemlju, je komandant Vojne uprave jugoslovanske cone STO polkovnik Miloš Stamatović imenoval komisijo jugoslovanske vojne uprave za mejne popravke demarkacijske črte na čelu s polkovnikom Alojzom Grčarjem.

Koper, 5. okt. Danes ob 15.30 je bil v poslopiju jugoslovanske Vojne uprave v Kopru prvi sestanek predstavnikov komisij jugoslovanske in zavezniške vojaške uprave za mejne popravke demarkacijske črte v smislu memorandumu o sporazumu o STO.

Na tem preliminarnem sestanku, ki je trajal eno uro, je bilo sklenjeno, da se bosta obe komisiji ponovno sestali jutri popoldne.

pane na upravnih položajih, zlasti pa na tistih področjih, kot so šolski nadzorniki, pri čemer so ti prebivalci še posebno zainteresirani; d) enakopravnosti postopka pri opravljanju svoje dejavnosti ali poklica v kmetijstvu, trgovini, industriji ali na katerem drugem področju, kakor tudi pri organiziranju in vodstvu poslov gospodarskih združenj ali drugih organizacij s temi nameni. Takšna enakopravnost v postopku se bo nanašala tudi na vse davke in dajatve. V tem pogledu bodo osebe, ki se sedaj bavijo z nekimi dejavnostjo ali poklicem, a nimajo potrebne diplome ali spričevala za opravljanje te dejavnosti, lahko v dobi 4 let od dneva parafiranja tega memorandumu o soglasnosti, dobile potrebno diplomu ali spričevalo. Teh oseb se ne (Nadaljevanje na 3. strani)

Ti krogi so po drugi svetovni vojni sistematično delali na krepitvi vsega, kar naj bi preprečilo sporazum med nami in Italijo. Pa ne samo med državami. Smoter njihove politike je bil ustvariti nemogoče vzdušje med Italijani in Slovenci, ki so prisiljeni živeti skupaj na ozemlju Trsta in Gorice in tako v večini sporih najti novo hrano za svoje šovinistične podvige, ki bi stalno zastrupljali ozračje v tem delu sveta. Ti ljudje so skušali pogasiti še zadnje iskre, ki so ostale od bakle prijateljstva med narodi, ki sta jo v velikih dnevih Risorgimenta pržgala Mazzini in Garibaldi, ko sta se posebno poudarjala bodočnost Italije v ozki povezavi njene usode z usodo južnoslovanskih narodov. Vsak poskus z naše strani, da se — če ne že dokončno — vsaj začasno uredijo odnosi med Italijo in Jugoslavijo je naletel na ogorčen odpor združene reakcije od kominformovcev do monarhofašistov. Podprti od reakcionarnih krogov in sovražnikov miru in napredka (kjerkoli se nahajali), so ti krogi odklanjali vsak resen in trezen predlog za rešitev tega vprašanja in teh predlogov vsaj z naše strani ni bilo malo.

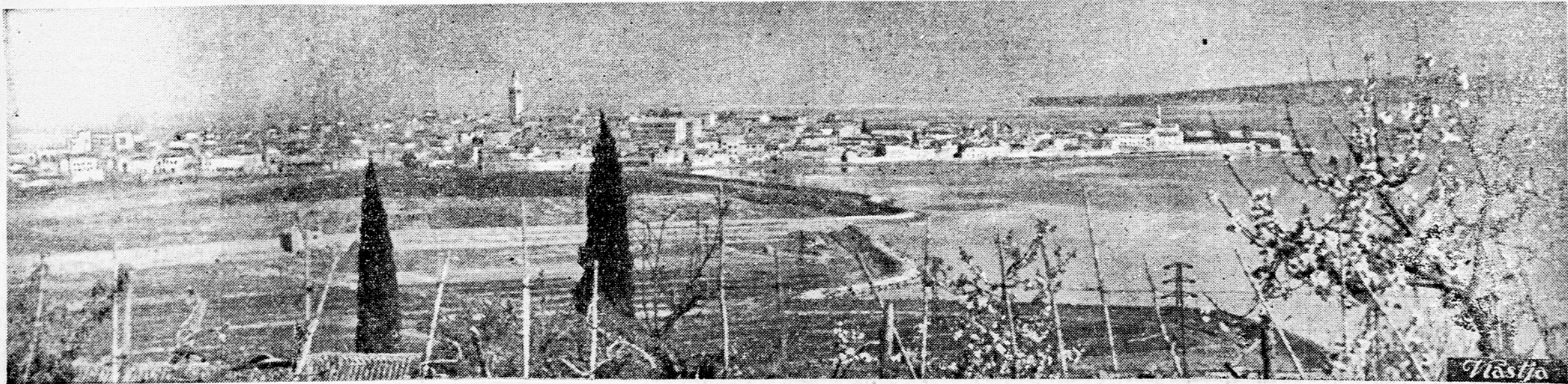
Kot so bili resni in trezni vsi naši predlogi za rešitev tržaškega vprašanja, tako je tudi resna in trezna naša ocena, ko govorimo o podpisanim sporazumu. Nedvomno je to uspeh, lahko bi rekli velik uspeh naše politike. Manjšinski statut, ki je sestavni del podpisanega sporazuma, režim v tržaški luki, perspektiva novih in boljših odnosov z Italijo, nova možnost razvoja ekonomskih odnosov tržaškega ozemlja z našimi obmejnimi kraji, vse to govori o pozitivni bilanci. Anglo-ameriška izjava, ki je sledila sporazumu pa pomeni konec vseh megalomanskih načrtov, ki so videli edino rešitev svojih aspiracij v tristranskih deklaracijah in oktobrskih diktatih. »NE«, ki smo ga v tistih zgodovinskih trenutkih izrekli je postal stvarnost. Tega se zaveda sleherni naš delovni človek, tega se zaveda vsa napredna in demokratična svetovna javnost.

Likvidacija neživljenjske tvorb, do katere naj bi prišlo na osnovi določb mirovne pogodbe in ki naj bi bila stalni kamen spetike med Jugoslavijo in Italijo je sedaj odstranjena. Odkirajo se nove poti, ki naj pepelje naše narode v mirnejši in varnejši bodočnost, poti prijateljstva med narodi, ki jim je mir potreben. Tisti, ki so sanjali o »prvih korakih« na osnovi oktobrskih diktatov, so izgubili igro. Sporazum parafiran v Londonu je lahko prvi korak, ki naj počasi odstrani vse nesporazume, ki jih je zgodovina zadnjih let preko lažnih prerokov zasedala med nas in italijanski narod.

Ob veliki fitovski poti naše politike, ko smo v največjih dnevih berbe sanjali o prijateljstvu in bratstvu med narodi, je tudi ta poslednji dogodek samo kamen v zgradbi miru v svetu. Če bodo ljudje na oni strani Soče pokazali vsaj malo dobre volje in državniške močrnosti, potem lahko ta kamen pomeni novo razdobje v odnosih med Italijo in nami. Mi sprejemamo te dogodke z globoko vero, da italijansko delovno ljudstvo, lahko rečemo italijanski narod v celoti, želi tako sodelovanje. In zato pozdravljamo ta sporazum z željo, da bi mrtve črke podpisane v Londonu postale življenje.

RUDI JANHUBA

POGLED NA KOPER

Za vedno v matični državi

Veliko zborovanje v Kopru, ki se ga je udeležilo nad 4000 ljudi — Slavnostna zborovanja po vseh krajih koprškega in bujskega okraja

Koper, 5. oktobra. (po telefonu ob 17. uri) Po mestih in vaseh koprškega okraja se je hitro razvedelo za podpis pogodbe, ki rešuje tržaško vprašanje. Obmorska mesta so se že zavila v zastave, prebivalstvo pa se pripravljalo na slavnostna zborovanja, ki bodo danes popoldne in zvečer v Kopru, Izoli, Piranu, Portorožu, Sečoveljih in po vaseh v Dekanih, Skofljah in drugje. Skofije so na sami meji in obsegajo štiri vasi: tri so na tej strani, ena pa se v coni A. Prebivalstvo vseh treh vasi Skofij in Tinjana bo imelo nocoj veliko zborovanje, združeno s kulturnim sporedom z godbo in pevskim zborom. Le streljaj od tod, nekoliko nižje, leži prva vas Skofij in vas Plavje, ki bosta s koprsko mejo, kakor se je zvedelo, priključeni Jugoslaviji. Ze večerj pa so zborovali prebivalci v Cezarjih in Pogbeh in skupnem zadržnem domu, kjer jim je govoril o političnem položaju v zvezi s priključitvijo in gospodarskem razvoju koprškega okraja tov. Rado Pišot-Sokol. Zbrani vaščani so se živo zanimali za položaj Slovencev, ki bodo ostali na oni strani; kako bodo zavarovane njihove pravice, ali bo urejen obmejni promet z dvolastninskimi izkaznicami in za druge probleme. Zanimali so se tudi za vprašanja širšega pomena, ali bo z ureditvijo tržaškega vprašanja prišlo do živahne trgovinske izmenjave med Jugoslavijo in Italijo in podobno.

Koper, 5. okt. Ob 5. popoldne se je zbralo na Titovem trgu v Kopru nad štiri tisoč prebivalcev. Prišli so v skupinah z zastavami na čelu in posamič. Zborovanje je otvoril sekretar mestnega komiteja ZKS tov. Rado Pišot-Sokol. Govornika, člana mestnega komiteja ZKS Karla Prion, ki je govoril v slovenski in Lea Fusilli, ki je govoril v italijanski, sta poudarila pomen tega dogodka, in go-

vorila o nadaljevanju začetega sožitja med Slovinci in Italijani na tem področju, ter o skupnih naporih pri graditvi socializma. Kratke, a jedrnate besede obeh govornikov je množica s navdušenjem sprejela. Prav tako je bil burno sprejet predlog, da pošljejo pozdravno brzojavko predsedniku republike tovarišu Titu. V pozdravni brzojavki pravijo: »Z velikega zborovanja koprškega prebivalstva ob priključitvi jugoslovanske cone STO matični Jugoslaviji Vam, tovariš Tito, pošljamo svoje iskrene in tople pozdrave. Objubljam Vam, da bomo vložili vse svoje sile za zgraditve socializma in krepitve naše socialistične domovine.«

Tovariš Sokol je zaključil zborovanje z mislijo, da se prvič v zgodovini priključuje Koper svoji matični domovini, na kar je ljudstvo čakalo in se za to borilo skozi stoletja. Zbrano

Vsebinska izmenjanja pism

Beograd, 5. okt. (Tanjug) Državni sekretariat za zunanje zadeve FLR je objavljal danes besedilo pisma, ki sta jih izmenjali italijanska in jugoslovanska vlada po svojih veleposlanikih v Londonu Manlio Brositu in dr. Vladimiru Velebitu.

Pisma imajo datum 5. oktobra. V prvem pismu italijanska vlada vabi vlado FLR, naj sodeluje z ostalimi prizadetimi vladam in sestanku, ki bo v kratkem in na katerem se bodo posvetovali o sestavi potrebnih aranžmajev za izvajanje členov 1 do 20 priloge VIII. mirovne pogodbe z Italijo v današnjih pogojih, da bi zagotovili čim popolnejše izkoriščanje svobodnega pristanišča Trsta v skladu s potrebami mednarodne trgovine. Dokler ne pride do tega posvetovanja, se italijanska vlada zavezuje, da bo izgala časne predpise za upravljanje svobodnega pristanišča. V drugem pismu italijanska vlada izraža pripravljenost

prebivalstvo je nato porval na veliko okrajno zborovanje, ki bo jutri dopoldne ob 11. uri. Prebivalci Kopra so se pred zborovanjem z zanimanjem poslušali besedilo memorandumu sporazuma, ki so ga prenašali po zvočnikih. Po zborovanju so se množice razšle po ulicah. Skupine še vedno postajajo pod zvočniki, ki prenašajo partizanske borbene pesmi, in čakajo novic. Koper praznuje. Trgovine so zaprte in bodo zaprte jutri ves dan, po ulicah pa korakajo godbe na pihala. O slavnostnem razpoloženju prihajajo vesti tudi iz drugih krajev, mest in vasi koprškega, pa tudi bujskega okraja.

Množična udeležba na zborovanjih v vseh krajih, katerih se niso udeležili le nekateri posamezniki, ki so do zadnjega gojili upanje, da se bo izteklo drugače, najbolje dokazuje, kam teže je po zdravi logiki tudi tukajšnji italijanski prebivalci, ki temelje svoje prepričanje na zdravih pogojih in možnosti gospodarskega razvoja teh krajev in ne nasedajo onostranski šovinistični propagandi irendentstva. D. R.

privoliti na to, da se jugoslovansko predstavništvo v Trstu spremeni v konzularno predstavništvo za ozemlje, ki bo prišlo pod italijansko upravo v smislu določb spomenice o sporazumu. V svojem odgovoru je jugoslovanski veleposlanik dr. Vladimir Velebit sporočil namen jugoslovanske vlade, da imenuje generalnega konzula kot svojega glavnega predstavnika v Trstu. Jugoslovanska vlada je tudi obvestila italijansko vlado, da se striinja s tem, da italijanska vlada odpre v Kopru konzularno predstavništvo za ozemlje, ki bo prišlo pod jugoslovansko upravo.

Italijanska vlada je tretjem pismu obvestila jugoslovansko vlado, da bo dala na razpolago poslopje v tržaškem predmestju, ki ga bodo uporabljali kot kulturni dom za slovensko prebivalstvo Trsta, ter dala na razpolago tudi sredstva za zgraditev in opremo novega kulturnega doma v Ulici Petronio. Na italijanski strani so potrdili, da je tudi Narodni dom v Svetem Ivanu na razpolago za kulturni dom. V svojem odgovoru je jugoslovanski veleposlanik v Londonu sporočil, da je jugoslovanska vlada pripravljena proučiti zahteve italijanskih kulturnih organizacij glede dodatnih prostorov za njihovo kulturno udejstvovanje na področju, ki pride pod jugoslovansko upravo.

naprednega izobraženstva, ko je bilo treba najti sredstvo, ki bo na najustrenejši način usmerjal odpor množic in jih zbiral okrog Komunistične partije. »Tako sredstvo je bila »Ljudska pravica«, štirinajstidnevnik, ki je pred 20 leti začel izhajati v Dol. Lendavi,« je dejal tov. Zihler. Nato pa je govoril o italijanski vladi, ki je začetek izhajanja list, ki praznuje danes svoj veliki jubilej. Za tem je omenil še liste, ki naj bi nadomestili taktat oblastveno prepovedano »Ljudsko pravico« ter ločil tri razdobja v njenem razvoju, ki ustrezajo tudi trem najpomembnejšim razdobjem v zgodovini naše Partije. Prvo razdobje je razdobje idejno političnega in organizacijskega pripravljanja socialistične revolucije v Jugoslaviji, drugo je razdobje osvobodilne vojne proti fašističnim okupatorjem in njihovim domačim hlapcem, tretje pa je razdobje zmagovitoga izhoda iz osvobodilne vojne in socialistične graditve v osvobodjeni domovini. Nato je tov. Zihler govoril še

PRVI KONGRES PRAVNIKOV FLR JUGOSLAVIJE

Odgovornost za gospodarske delikte

(Od našega beograjskega dopisnika) Beograd, 5. okt. Prvi kongres jugoslovanskih pravnikov je dopoldne nadaljeval delo v komisijah, v katerih so delegati živahno razpravljali o problemih našega prava, nakazanih v referatih.

V komisiji, ki obravnava probleme ekonomskih deliktov, je več diskutantov zavzelo stališče, da pravne osebe (n. pr. gospodarske organizacije) ne morejo biti kazensko odgovorne, ker je po našem kazenskem zakoniku eden izmed osnovnih principov, da je vsako osebno odgovoren za svoje postopke. Gospodarska podjetja bi bila lahko odgovorna samo za tiste gospodarske delikte, ki bi jih izvršili ves kolektiv podjetja, n. pr. upravni odbor. To stališče so zavzeli dr. Papazog, dr. Tahović, dr. Bajer in drugi.

V razpravi o problemih gospodarskih deliktov je tov. Bogdan Perović dejal, da je imela v prvi polovici lanskega leta zaradi že odkritih gospodarskih deliktov naša skupnost za več kot 400 milijonov dinarjev škodo. Iz ankete v 641 podjetjih, ki imajo skupno nad 24.000 delavcev in nameštencev, pa je razvidno, da je bilo v teh podjetjih 2371 članov kolektiva (ali okoli 10 odstotkov) obsojenih zaradi raznih gospodarskih deliktov.

O kodifikaciji gospodarskih predpisov

Diskutanti v komisiji, ki obravnava probleme kodifikacije s posebnim ozrom na gospodarske predpise, so bili različnega mnenja o možnosti, da izvršimo v bližnji bodočnosti kodifikacijo gospodarskih predpisov. Dr. Legradič in dr. Gams sta bila proti kodifikaciji gospodarskih predpisov, medtem ko je dr. Nikola Balog opozoril na potrebo čim prejne kodifikacije teh predpisov. Dr. Legradič je proti kodifikaciji iz poverjen načelnih razlogov. Smatra, da mora imeti pravni sistem za osnovo gospodarski sistem. Naš gospodarski sistem se stalno menja in se zato naš pravni sistem ne more nanasloniti. Dr. Gams pa misli, da bi morali najprej analizirati gospodarske odnose v naši skupnosti in šele potem sprejeti predpise, ki bi morali biti v skladu s temi odnosi. Po njegovem mnenju pa gospodarski odnosi pri nas še niso izkristalizirani in je zato nemogoče kodificirati gospodarske predpise. Dr. Nikola Balog je izjavil, da smatra, da je treba naše gospodarske predpise čimprej kodificirati, ker zahteva gospodarstvo, da čimprej uredi svoje pravne odnose napram skupnosti.

Dr. Radovan Luklč, profesor beograjske pravne fakultete, je v razpravi postavil vprašanje metodologije. Dejal je, da se postavlja vprašanje, ali naj v zvezi z našo novo stvarnostjo uporabljamo nova ali na klasična pravna sredstva. Smatra, da bi lahko uporabljali klasična pravna sredstva, prav tako kakor smo n. pr. v kazenskem zakoniku s starimi pravnimi sredstvi lahko izrazili novo vsebino tega zakonika.

O pristojnosti za upravni postopek

V komisiji, ki razpravlja o načelih upravnega postopka, je doslej govorilo že 16 diskutantov. Razprava je polemična in na visoki strokovni ravni. Med najvažnejše probleme, ki so bili obravnavani v diskusiji, je treba omeniti vsekakor pristojnost v prvi in drugi stopnji upravnega postopka. Glede pristojnosti v prvi stopnji upravnega postopka je prevladalo mišljenje, naj bi bil za pristojen ljudski odbor okraja odnosno mesta. Poudarjeno je bilo, da je tudi v zvezi z razvojem komun treba imeti pred očmi, da se ta prva stopnja upravnega postopka lahko prenese tudi na občine. Odlčitve v upravnem postopku bi izrekli načelniki (okrajnih ljudskih odborov), medtem ko bi svetli ali pa plenumi okrajnih ljudskih odborov dajali samo smernice za upravni postopek, in sicer zaradi tega, ker so načelniki strokovno podkovani in zato najbolj kvalificirani za izdajanje upravnih aktov. Mnogi diskutanti so bili mnenja, da bi v drugi stopnji upravnega postopka morali odločati isti okrajni ljudski odbor, ki je odločal v prvi stopnji. To pa ne bi bil načelnik, temveč posebna komisija za pritožbe. Po njihovem mnenju bi to ustrezalo duhu samoupravljanja. Tu se je postavilo tudi vprašanje, kateri organ

DRŽAVNO PRAVNOST V SAHU ZA MLADINCE CREPINŠEK SE VODI

Celje, 5. okt. Na turnirju za državno prvenstvo v sahu za mladince je bil danes prost dan. Odigranih je bilo le 8 prekinjenih partij iz dosedanjih 4 kol. O slavnostnih predstavnikih je Celjan Drakler dosegel celo točko v igri z Džordžem Bjeleico iz Sarajeva. Prvo točko je osvojil Mariborčan Studnička v igri z Jarokovljevič iz Skoplja. Tudi po odigranju prekinjenih partij se na vrhu tabele ni nič spremenilo. V vodstvu je še vedno Crepinšek iz Maribora s 4 točkami. Celjan Drakler je doslej nabral 2 točki, Perdan iz Ljubljane 1 in pol ter Studnička iz Maribora 1 točko. M. B.

naj bo pristojen za upravni postopek v drugi stopnji, kadar je v prvi stopnji odločal plenum okrajnega ljudskega odbora. Večina diskutantov je bila mnenja, da bi v tem primeru v drugi stopnji upravnega postopka prav tako moral odločati predstavniški, v tem primeru republiški organ.

Dr. Maks Snuderl je postavil celo zanimivo vprašanje pristojnosti raznih družbenih organizacij v upravnem postopku (n. pr. Zavoda za socialno zavarovanje). Naglasil je, da ni dovolj, da se predpisi upravnega postopka izdajajo tudi v teh primerih, ker često obstoji potreba za prisilno izvršitev raznih odločb, in postavlja se vprašanje, kdo bo izvedel to prisilno izvršitev.

Osnovna načela delovnega prava

Komisija, ki obravnava osnovna načela delovnega prava, diskutira na podlagi 6 referatov o tej temi. Diskutanti so se zedinili o tem, da pri nas še vedno obstajajo delovni odnosi, čeprav imamo delavsko samoupravljanje. Na ta način je propadla teorija, da se o delovnih odnosih lahko govori samo kot o najemnih odnosih. Prav tako je prevladalo mnenje, da se naj delovni odnosi zasnujejo z odločbo organa podjetja, ki sprejema na delo, ne pa s pogodbo o delu. V zvezi s čl. 5 naših ustave, ki jamči pravico do dela, pa so diskutanti bili mnenja, naj bi to pravico jamčile komune. Seveda pa je za sedaj ta pravica pri nas šele program, kiigar izpolniti moramo težiti. Glede obveznosti do dela so diskutanti bili mnenja, da ne bi bila v skladu s načelom prostovoljnosti dela. Pravniki, ki se v praksi bavijo z delovnim pravom, pa so v razpravi naglasili potrebo sistematiziranja in menjanja predpisov delovnega prava, ker so mnogi izmed teh predpisov sedaj zastareli in ne ustrezajo stvarnosti. Prav tako je bilo postavljeno vprašanje odločanja v delovnih sporih, ki se sedaj rešujejo pred raznimi organi, tako da ljudje često ne vedo, na kateri organ naj se obrnejo.

Predlagano je bilo, da naj se vsi delovni spori najprej poskušajo rešiti v delovnem kolektivu, če pa to ne gre, pred rednim sodiščem.

V komisiji, ki razpravlja o nekaterih problemih pravosodja, je popoldne imel referat dr. Josip Brnčič. Osnovna vprašanja referata so bila formalizem in dogmatizem v pravosodju, kakor tudi družbeno-politična vloga sodišč in pojmovanja prava.

POPOLDANSKE RAZPRAVE

Komisije I. kongresa jugoslovanskih pravnikov so popoldne nadaljevale razpravo o problemih, ki so na dnevnem redu kongresa.

V komisiji, ki je razpravljala o problemih kodifikacije, so se vsi govorniki v popoldanski razpravi izjavili za kodifikacijo naših gospodarskih predpisov. To so bili prof. beograjske pravne fakultete Konstantinović in Blagojevič in dr. Ivan Murko iz Ljubljane. Njihova glavna misel je bila, da ni potrebno vseh pravnih vprašanj najprej teoretično rešiti, potem pa šele iti na prakso. Prof. Konstantinović je na primer dejal, da so v Franciji po 150 letih obstoja civilnega kodeksa še vedno razna teoretično nerazčiščena vprašanja, da v praksi ne glede na to stvari vseeno funkcionirajo. Dr. Ivan Murko je dejal, da je sedaj situacija zrela za začetek dela na kodificiranju gospodarskih predpisov. To delo pa mora biti solidno in ne kaže hiteti z njim. Medtem pa, dokler se delo za kodificiranje traja, je potrebno izpolnjevati razne praznine v naši zakonodaji. Tako je na primer naglasil potrebo čim hitreje izdelave zakona o elektrifikaciji, zakona o rudarstvu in raznih drugih pravnih predpisov, katerih sedaj nimamo in kar nam povzročajo veliko škodo.

Prof. Gerškovič je v svojem zaključnem razlaganju izrazil zaupčenje, ker se je v razpravi splošno postavilo vprašanje potrebe kodifikacije gospodarskih predpisov. Dejal je, da se lahko diskutira o obsegu te kodifikacije, nikakor pa ne o njeni potrebi sploh. Osnovno vprašanje

Širše perspektive v okviru nove Jugoslavije

Koper, 5. okt. Naš dopisnik je zaprosil predsednika mestne občine v Kopru tov. Leopolda Caharijo, da bi mu povedal nekaj misli ob podpisu pogodbe, ki rešuje tržaško vprašanje. Tov. Caharija je dejal: »Dosežen sporazum med Jugoslavijo in Italijo v zvezi s tržaškim vprašanjem je resil eno najbolj perečih vprašanj med obema državama in je važen še celo za to področje v pogledu razvoja samega mesta, okraja in gospodarstva na tem področju.«

Sporazum odpira boljše perspektive v pogledu gospodarskega sodelovanja med obema državama in je pomemben prispevek k utrditvi miru v tem delu sveta in sploh svetla točka v današnjih političnih dogajanjih v Evropi. Razvoju mesta in okraja se odpirajo širše perspektive gospodarskega in kulturnega razvoja v okviru nove Jugoslavije. Vsekakor pa pri tem ne pozabljamo in se zavedamo, da smo vsi, vsa Jugoslavija, morali za vse te uspehe veliko žrtvovati.« D. R.

Svečana proslava 20. letnice 'Ljudske pravice'

Ljubljana, 5. sept. Nocoj je bila v veliki dvorani Slovenske filharmonije svečana proslava ob 20-letnici 'Ljudske pravice'. Proslavo so se udeležili predsednik Ljudske skupščine Slovenije Miha Marinko, podpredsednik Ljudske skupščine Slovenije Ferdo Kozak, člana CK ZKS dr. Jože Potrč in Boris Zihler, generalni sekretar sekretarja republike dr. Jože Vilfan, sekretar komisije za mednarodna vprašanja pri SZDL Jugoslavije Marija Vilfan in predstavniki kulturnega ter javnega življenja. Proslava se je začela z 'Internacionalo', ki sta jo izvajala zbor in orkester Slovenske filharmonije pod vodstvom Rada Simonitića. Isti zbor in orkester sta izvedla še pesmi 'Delavski pozdrav' in 'Bilečanko', nakar je imel slavnostni govor tov. Boris Zihler.

V začetku svojega govora je Boris Zihler orisal pomen 'Ljudske pravice' v tistih usodnih desetletjih slovenske zgodovine ter dejal, da je prav, da slavimo danes njen praznik hkrati kot praznik vsega naprednega tiska na Slovenskem. Nato je podrobno orisal ilegalni periodični tisk KP v Sloveniji ter dobo, v katerem je izhajal. Govoril je tudi o vlogi tovarišev Borisa Kidriča in Edvarda Kardelja pri formiranju novega partijskega vodstva na Slovenskem in partijske organizacije in njihovo sodelovanje pri taktatnem ilegalnem in pollegalnem tisku. Govornik je tudi poudaril pomen boja, v katerega se je vrgla Partija za ustvaritev enotne antifašistične fronte na Slovenskem, zlasti za zbiranje slov. izobraženstva okrog Partije, ki je terjal od njenih članov vse večje teoretične globine. V ta namen je bila tudi poleg »Književnosti« leta 1933 ustanovljena založba »Nova knjiga«, ki je začela izdajati klasična marksistična dela. Nato je govoril tovariš Zihler o dobi vse bolj rastočega in ponoknoč še povsem spontanega odpora ljudskih množic proti gospodarskim, političnim in antikulturnim ukrepom vladajočega buržoaznega režima, o dobi odpora delavcev, kmetov in

naprednega izobraženstva, ko je bilo treba najti sredstvo, ki bo na najustrenejši način usmerjal odpor množic in jih zbiral okrog Komunistične partije. »Tako sredstvo je bila »Ljudska pravica«, štirinajstidnevnik, ki je pred 20 leti začel izhajati v Dol. Lendavi,« je dejal tov. Zihler. Nato pa je govoril o italijanski vladi, ki je začetek izhajanja list, ki praznuje danes svoj veliki jubilej. Za tem je omenil še liste, ki naj bi nadomestili taktat oblastveno prepovedano »Ljudsko pravico« ter ločil tri razdobja v njenem razvoju, ki ustrezajo tudi trem najpomembnejšim razdobjem v zgodovini naše Partije. Prvo razdobje je razdobje idejno političnega in organizacijskega pripravljanja socialistične revolucije v Jugoslaviji, drugo je razdobje osvobodilne vojne proti fašističnim okupatorjem in njihovim domačim hlapcem, tretje pa je razdobje zmagovitoga izhoda iz osvobodilne vojne in socialistične graditve v osvobodjeni domovini. Nato je tov. Zihler govoril še

Kolektiv »Slovenskega poročevalca« čestita kolektiv »Ljudske pravice« ob njenem jubileju

Razstava revolucionarnega tiska

Predsednik Ljudske skupščine Miha Marinko — član CK ZKS Boris Zihler na razstavi naprednega tiska.

Ljubljana, 5. okt. Danes dopoldne je bila v mali dvorani Slovenske filharmonije odprta razstava revolucionarnega tiska, ki jo je v okviru praznika naprednega tiska priredil republiški odbor za proslavo 20 letnice Ljudske pravice.

Otvoritvi razstave so prisostvovali predsednik Ljudske skupščine Slovenije Miha Marinko, član CK ZKS Ivan Regent, dr. Jože Potrč in Boris Zihler, direktor beograjske »Borbe« in član CK ZKJ Vlado Begovič, generalni sekretar predsednika republike dr. Jože Vilfan, sekretar komisije za mednarodna vprašanja pri SZDL Jugoslavije Marija Vilfan, predsednik Zveze novinarjev Jugoslavije Stojilko Stojilkič ter številni predstavniki kulturnega in javnega življenja mesta Ljubljane.

Razstavo je proglasil za odprto Boris Zihler, potem ko je v uvodnih besedah poudaril pomen razstave, ki kaže dozorevanje revolucionarne zavesti delavskega razreda med obema vojnoma, v času narodnosvobodilne vojne in v poovjni graditvi, ter tudi rezultate tega dozorevanja.

Med razstavnim gradivom je mnogo časopisov, med njimi tudi mladinski, ki so pod vodstvom Komunistične partije izhajali v stari Jugoslaviji pod različnimi protiljudskimi režimi. Razen tega je razstavljen tudi partizanski tisk, več periodičnih publikacij in leposlovnih revij, kakor »Književnost«, »Sodobnost« itd.,

za nas, — je dejal prof. Gerškovič, — je vprašanje pravic delovnih kolektivov. Te pravice pa ne morejo biti trdne, ako nimamo zakonov, ki bi uredili osnovne odnose v našem gospodarstvu. Prišli smo do določene stopnje družbenih odnosov in to stopnjo je treba fiksirati. Kodifikacija gospodarskih predpisov — je zaključil dr. Gerškovič — je potrebna ne glede na prazne težkoče, ki jih bomo imeli pri tem delu.

Tudi vse druge komisije kongresa so popoldne zaključile svoje razprave. Jutri zjutraj bodo posebni odbori teh komisij formalizirali zaključke, ki bodo potem predloženi plenumu kongresa. M. P.

Zgodba je sicer nekoliko stara, vendar še aktualna. Takole je bilo: Kmetijska zadruga v Prepoljah na Dravskem polju kupuje jajca od kmetov, prodaja jih pa na debelo podjetju »Drava export-import« v Mariboru, »Perutnina« v Ptuj in tudi združnemu trgovskemu podjetju »Posavje« v Vidmu-Krškem. (Vsi ti jajca tudi izvažajo.)

Dne 25. in 26. avgusta — poslovođkinja zadruge se tega točno ne spominja — je pripeljal kamion »Drave« iz Maribora v to zadružno zavojevo po 500 jajc, torej 2500 kosov. Spremljevalec kamiona, »star okrog 40 let, močne postave in z zlatim zobom ob strani v ustih« — tako se ga spominja poslovođkinja, se je poslovno dogovoril s knjigovođjem zadruge Ivanom Turkom, poslovođkinji Ivani Zuli pa je dejal, naj prodaja jajca, ki da so zdrava in sposobna za promet, »Posavju« v Krškem.

Kmalu nato, 28. avgusta, je pripeljal v Prepolje kamion »Perutnina« iz Ptuja s spremljevalcem in tako je prodala poslovođkinji vsa zgoraj omenjena jajca temu podjetju. Poslovođkinja jih je dala po ceni 17 din za kos in prejela na roko v gotovini 42.500 din.

Dne 30. avgusta je prišel mož iz Maribora po denar. Poslovođkinja mu je izročila 40.000 din, ostane, to je 2500 din pa je ostal po dogovoru, da prizna »Drava« kmetijski zdruzi od kosa 1 din provizije, zadruzi. Ne knjigovođja, ne poslovođkinja nista podpisala nobene dobavnice, ne računa ali kaj podobnega niti ob prevzemu, niti ob prodaji jajc.

Iste dne je »Perutnina« iz Ptuja ob pregledu v Prepoljah kupljenih jajc ugotovila, da gre za sama stara jajca in težke plavče. Dejstvo, da je bilo med jajci tudi nekaj takih, ki so bila »žigosana z žigom »Drave« iz Maribora, dokazuje, da je šlo pri tem za sama izločena jajca in jajca na sploh slaba, vsekakor ne izvozne kvalitete.

V kmetijski zdruzi v Prepoljah pa se je tega dne zopet pojavil Mariborčan in ponovno ponudil jajca. Ker se je tokrat poslovođkinji le čudno zdelo, da jim ponuja jajca podjetje, kateremu sami prodajajo, je ponudbo odklonila. Nato je mož odšel in sicer — tako je menila vsaj poslovođkinja — v Starše.

Izkazalo se je, da je bila ta domneva pravilna. Inspekcija tržišča okrajnega ljudskega odbora Ptuj je namreč opravila 6. septembra v taktajšnji kmetijski zdruzi kontrolo in našla na zalogi 4 zavoje jajc po 500 kosov. Za druga jajca je dobila od »Drave« in sicer 31. avgusta. Tudi tu so imeli uslužbenici zadruge naročilo, naj prodajo jajca »Posavju« in to pod enakimi pogoji: po 16 din za vsa jajca, po 17 din pa jih naj prodajo.

Vse to se je v glavnem tudi zgodilo. Med jajci, ki jih je nakupovalo konec avgusta in v začetku septembra v ptujskem okraju, je namreč »Posavje« ugotovilo izredno mnogo pokvarjenih in gnilih jajc. Pri enem samem prevozu so ugotovili 4000 pokvarjenih jajc, med njimi pa nekaj takih z žigom »Drave« iz Maribora. S tem je bil krog sklenjen.

Znano je, da je med zgoraj omenjenimi podjetji dokaj močna konkurenca. S tega vidika ni težko priti do domneve, da je za sledovca »Drava« pri opisanih manipulacijah dal cilja: znebiti se za pošten denar slabe blaga, obenem pa podtakniti to pokvarjeno blago drugemu podjetju.

Prav nič ni potrebno, da bi nas potrtočnik tukaj zanimalo, kolik je bil delež »Drave« in kmetijskih združ v Prepoljah in Staršah kot celote pri tej umazaniji. Za nas je važno samo eno: kar se je zgodilo z jajci, je zločin nad nedolnimi ljudmi; zločin, ki ga ni mogoče dovolj strogo kaznovati samo z neko disciplinsko sodbo, temveč vsilje po kazni pred rednim sodiščem. Kako naj sicer izločimo iz naše trgovine ljudi, ki nimajo npr. svoje zločinske miselnosti nobene kvalifikacije za opravljanje kakršnekoli službe v naši socialistični trgovski mreži in ki nečesto s tem skrajno slabo luč na celotni kolektiv tega ali onega našega podjetja, te ali one naše zadruge. Temu ne sme biti vseeno: kakor ni vseeno nam, otročnikom.

Podla umazanija

Zgodba je sicer nekoliko stara, vendar še aktualna.

Takole je bilo: Kmetijska zadruga v Prepoljah na Dravskem polju kupuje jajca od kmetov, prodaja jih pa na debelo podjetju »Drava export-import« v Mariboru, »Perutnina« v Ptuj in tudi združnemu trgovskemu podjetju »Posavje« v Vidmu-Krškem. (Vsi ti jajca tudi izvažajo.)

Dne 25. in 26. avgusta — poslovođkinja zadruge se tega točno ne spominja — je pripeljal kamion »Drave« iz Maribora v to zadružno zavojevo po 500 jajc, torej 2500 kosov. Spremljevalec kamiona, »star okrog 40 let, močne postave in z zlatim zobom ob strani v ustih« — tako se ga spominja poslovođkinja, se je poslovno dogovoril s knjigovođjem zadruge Ivanom Turkom, poslovođkinji Ivani Zuli pa je dejal, naj prodaja jajca, ki da so zdrava in sposobna za promet, »Posavju« v Krškem.

Kmalu nato, 28. avgusta, je pripeljal v Prepolje kamion »Perutnina« iz Ptuja s spremljevalcem in tako je prodala poslovođkinji vsa zgoraj omenjena jajca temu podjetju. Poslovođkinja jih je dala po ceni 17 din za kos in prejela na roko v gotovini 42.500 din.

Dne 30. avgusta je prišel mož iz Maribora po denar. Poslovođkinja mu je izročila 40.000 din, ostane, to je 2500 din pa je ostal po dogovoru, da prizna »Drava« kmetijski zdruzi od kosa 1 din provizije, zadruzi. Ne knjigovođja, ne poslovođkinja nista podpisala nobene dobavnice, ne računa ali kaj podobnega niti ob prevzemu, niti ob prodaji jajc.

Iste dne je »Perutnina« iz Ptuja ob pregledu v Prepoljah kupljenih jajc ugotovila, da gre za sama stara jajca in težke plavče. Dejstvo, da je bilo med jajci tudi nekaj takih, ki so bila »žigosana z žigom »Drave« iz Maribora, dokazuje, da je šlo pri tem za sama izločena jajca in jajca na sploh slaba, vsekakor ne izvozne kvalitete.

V kmetijski zdruzi v Prepoljah pa se je tega dne zopet pojavil Mariborčan in ponovno ponudil jajca. Ker se je tokrat poslovođkinji le čudno zdelo, da jim ponuja jajca podjetje, kateremu sami prodajajo, je ponudbo odklonila. Nato je mož odšel in sicer — tako je menila vsaj poslovođkinja — v Starše.

Izkazalo se je, da je bila ta domneva pravilna. Inspekcija tržišča okrajnega ljudskega odbora Ptuj je namreč opravila 6. septembra v taktajšnji kmetijski zdruzi kontrolo in našla na zalogi 4 zavoje jajc po 500 kosov. Za druga jajca je dobila od »Drave« in sicer 31. avgusta. Tudi tu so imeli uslužbenici zadruge naročilo, naj prodajo jajca »Posavju« in to pod enakimi pogoji: po 16 din za vsa jajca, po 17 din pa jih naj prodajo.

Vse to se je v glavnem tudi zgodilo. Med jajci, ki jih je nakupovalo konec avgusta in v začetku septembra v ptujskem okraju, je namreč »Posavje« ugotovilo izredno mnogo pokvarjenih in gnilih jajc. Pri enem samem prevozu so ugotovili 4000 pokvarjenih jajc, med njimi pa nekaj takih z žigom »Drave« iz Maribora. S tem je bil krog sklenjen.

Znano je, da je med zgoraj omenjenimi podjetji dokaj močna konkurenca. S tega vidika ni težko priti do domneve, da je za sledovca »Drava« pri opisanih manipulacijah dal cilja: znebiti se za pošten denar slabe blaga, obenem pa podtakniti to pokvarjeno blago drugemu podjetju.

Prav nič ni potrebno, da bi nas potrtočnik tukaj zanimalo, kolik je bil delež »Drave« in kmetijskih združ v Prepoljah in Staršah kot celote pri tej umazaniji. Za nas je važno samo eno: kar se je zgodilo z jajci, je zločin nad nedolnimi ljudmi; zločin, ki ga ni mogoče dovolj strogo kaznovati samo z neko disciplinsko sodbo, temveč vsilje po kazni pred rednim sodiščem. Kako naj sicer izločimo iz naše trgovine ljudi, ki nimajo npr. svoje zločinske miselnosti nobene kvalifikacije za opravljanje kakršnekoli službe v naši socialistični trgovski mreži in ki nečesto s tem skrajno slabo luč na celotni kolektiv tega ali onega našega podjetja, te ali one naše zadruge. Temu ne sme biti vseeno: kakor ni vseeno nam, otročnikom.

Iste dne je »Perutnina« iz Ptuja ob pregledu v Prepoljah kupljenih jajc ugotovila, da gre za sama stara jajca in težke plavče. Dejstvo, da je bilo med jajci tudi nekaj takih, ki so bila »žigosana z žigom »Drave« iz Maribora, dokazuje, da je šlo pri tem za sama izločena

Sporazum priznava jugoslovanske koristi

Komentar diplomatskega urednika Tanjuga

Beograd, 5. okt. Diplomatski urednik Tanjuga piše:

Sporazum o rešitvi tržaškega vprašanja, ki so ga danes podpisali v Londonu, so jugoslovanski politični krogi sprejeli z zadovoljstvom. Dejstvo, da sta prizadeti strani — Jugoslavija in Italija — dosegli soglasje glede rešitve perečega problema, ki je leta in leta zastiral in poslabševal njune medsebojne zveze — poudarjajo, kako je mogoče na mirnem načinu reševati velika, na oko nerešljiva vprašanja, če se lotimo reševanja razumno in s konstruktivnimi nameni.

Kompromisna rešitev na podlagi ozemeljske razmejitve, ki prepušča pristanišče in mesto Trst italijanski upravi, je težka žrtev za Jugoslavijo in jugoslovanske narode. Ker pri današnjem položaju ni mogoča uresničiti svojih upravičenih narodnostnih zahtev, je šla jugoslovanska vlada v korist miru in tem delu Evrope do skrajnih meja popuščanja. S svojimi razumnimi in kompromisnimi predlogi je jugoslovanska vlada omogočila, da je bilo tržaško vprašanje rešeno s sporazumom, ki po svojem duhu in bistvu vendarle priznava jugoslovanske koristi na tem ozemlju. S tem v zvezi opozarjajo v Beogradu na naslednje najvažnejše priloge sklenjenega sporazuma:

1. Jugoslaviji je s tem sporazumom dejansko priznana pravica do vse cone »B«. Trojna deklaracija iz 1. 1948 je priznavala to pravico Italiji, angloameriški diktat 8.

oktobra lani pa je pustil to vprašanje odprto.

2. Kompromisna rešitev na podlagi ozemeljske razmejitve dodeljuje Jugoslaviji manjši del cone »A«. Po zemljevidu, ki je priložen sporazumu, je ta del na Miljskem polotoku, severno od sotočja Morgano-ve črte, in obsega 11,5 kv. kilometrov z okrog 3000 prebivalci. Ta del ozemlja cone »A«, ki ga je dobila Jugoslavija, obsega pas, širok približno 1,5, dolg pa okrog 8 km — s slovenskimi vasi Skofije, Plavje, Hrvatini, Sv. Brida, Sv. Jernej in drugimi. S pomaknitvijo mejne črte proti severu v korist Jugoslavije se bo v precejšnji meri zboljšal položaj Koperja, ki do biva s tem boljše pogoje za svoj bodoči razvoj. Z izgubo Trsta in Gorice je ostalo široko slovensko zaledje brez svojih naravnih sredstev. To funkcijo bi po zamišljenih načrtih mogel koliko toliko nadomestiti tržaškemu zaledju Koper, ki bi bil povezan z zaledjem z novimi cestami in železniškimi progami.

3. Sporazumu je priložen poseben statut o zaščiti narodnostnih manjšin, po katerem se italijanska vlada zavezuje, da bo spoštovala enakopravni položaj tržaških Slovencev, ki bodo ostali pod italijansko upravo, in jim omogočila svobodno demokratični razvoj. Da bi vsaj deloma povrnila velikansko gmočno škodo, ki so jo utrpeli Slovenci pod fašizmom, se italijanska vlada tudi zavezuje, da bo dala potrebna sredstva za zgraditev in opremo novega slovenskega kulturnega doma v sredi-

šču mesta Trsta in preskrbela še druga poslopja v tržaških predmestjih, ki bodo dana na razpolago slovenskim kulturnim organizacijam.

V Beogradu opozarjajo na posebni statut o narodnostnih manjšinah kot na enega izmed najvažnejših hkrati po najobčutljivejših prvin sporazuma, ker bo od njegovega izvajanja v praksi odvisen razvoj jugoslovansko-italijanskih odnosov v prihodnosti. Od italijanske vlade in njenih upravnih organov je predvsem odvisno, če bodo s svojim ravnanjem do Slovencev razpršili opravičeno nezaupevanje, ki se opira na zgodovinska dejstva in izkušnje, ter s tem našli pota in način za prijateljsko in plodno sodelovanje ne le s Slovenci, ki živijo v Italiji, pač pa tudi s svobodnimi jugoslovanskimi narodi. Ključ za bodoče dobre sosedne odnose je prijateljsko sodelovanje leži v rokah Italije.

4. S 5. členom sporazuma se italijanska vlada zavezuje, da bo držala svobodno pristanišče Trsta v skladu z določbami mirovne pogodbe. Poleg tega je italijanska vlada že danes povabila jugoslovansko vlado, naj sodeluje z ostalimi prizadetimi vlada mi na konferenci za sestavo potrebnih aranžmajev, ki naj bi zagotovili čim popolnejše izkoriščanje svobodnega pristanišča Trsta skladno s potrebami mednarodne trgovine. S tem delom sporazuma si je Jugoslavija zagotovila gospodarske interese, ki jih ima jugoslovansko zaledje v tržaškem pristanišču. Napovedana konferenca Jugoslavije, Italije in drugih prizadetih držav bo določila vse potrebne nadrobno stne, gospodarske funkcije svobodnega pristanišča Trsta, kakor tudi carinske, tranzitne in druge olajšave, ki jih bodo imele te države v tržaškem pristanišču.

5. Določba o italijansko-jugoslovanskem sporazumu, da ne bodo uvedeni nikakršni upravni ukrepi ali diskriminacija proti prebivalcem STO zaradi njihove prejšnje delavnosti v zvezi z rešitvijo tržaškega vprašanja, ima v mislih slovensko in italijansko prebivalstvo, ki se je bori proti priključitvi cone »A« Italiji. Jugoslovanska vlada ne bo v nobenem pogledu brezbržna do doslednega in pravičnega izvajanja tega načela.

6. Ureditev drobnega obmejnega prometa med Trstom in področjem, ki meji z njim, bo koristila tako mestu Trstu kot njegovemu neposrednemu zaledju.

General Winterton o sporazumu

V izjavi med drugim poudarja, da bo morala nujno miniti krajša doba, preden bodo mogle ameriške in britanske sile zapustiti cono »A«

Trst, 5. okt. (Tanjug). Poveljni angloameriške cone STO general Winterton je sporočil danes tržaškemu prebivalstvu vest, da je med italijansko in jugoslovansko vlado sklenjen sporazum o rešitvi tržaškega vprašanja. V izjavi, ki so jo danes ob 14. uri prenašale tržaške radijske postaje, pravi general Winterton, da je bil »ta sporazum sklenjen po dolgotrajnih razgovorih, med katerimi sta vladj ZDA in Velike Britanije po svojih možnostih pomagali, da sta neposredno prizadeti strani našli sprejemljivo rešitev.«

V svoji izjavi general Winterton zlasti poudarja, da določa spomenica o sporazumu, da seherni prebivalci obeh con lahko v roku enega leta spremeni svoje stalno bivališče. »To pomeni,« je rečeno v izjavi, »da ima na majhnem področju, ki naj bi prišlo v postev pri določevanju meje med cono »A« in cono »B«, vsak dovolj časa, da se odloči ali za zato ni potrebno, da bi kdorkoli sedaj zapustil svoj dom.«

Na koncu izjave poudarja, da bo »morala nujno miniti krajša

doba, preden bodo ameriške in britanske sile lahko zapustile cono »A« STO in preden bo upravo cone »A« mogoče izročiti italijanskim oblastem.

Britansko zunanje ministrstvo pozdravlja sporazum

London, 5. okt. (AFP) Po parafiranju spomenice o sporazumu med Italijo in Jugoslavijo o tržaškem vprašanju, je parlamentarni državni podtajnik v Foreign Officeu Malade priredil v imenu Anthony Edena kosilo za veleposlanike in navzoče osebnosti.

Zastopnik britanskega zunanega ministrstva je pozdravil današnji sporazum kot »važen dogodek«, ki, zboljšajoč odnose med Jugoslavijo in Italijo, utrjuje mir v Evropi.«

Uradno poročajo, da sta francoska vlada in Varnostni svet obveščena o današnjem parafiranju sporazuma.

Italijanska vlada odobrila sporazum

Popoldne je o sporazumu razpravljala italijanski senat — Scelba in člani njegove vlade pri Einaudiju, ki je sprejel tudi podpredsednika tržaške občine Visintina in nekatere člane občinskega sveta

Rim, 5. okt. (Tanjug). Ministrski svet se je davi zbral na izredno sejo, na kateri sta predsednik Scelba in minister za zunanje zadeve Martino podala poročilo o zaključku pogajanj za sporazum o Trstu. Ko je proučila protokole sporazuma, po katerih pride uprava v Trstu in delu cone A na Italijo, je vlada odobrila sporazum in pooblastila svojega veleposlanika v Londonu Brosia, da podpiše sporazum.

Po seji vlade je predsednik Scelba v spremstvu več ministrov obiskal predsednika republike Einaudija, da bi ga uradno obvestil o sklenjenem sporazumu. Kakor sporočajo v Quirinalu, bo predsednik republike Einaudi danes izdal razglas narodu o sklenitvi tržaškega sporazuma.

Predsednik italijanske republike Einaudi je vladi izrazil priznanje za učinkovito delo glede tržaškega vprašanja, nato pa je sprejel pomočnika predsednika tržaške občine Visintina, ki je prišel v spremstvu članov občinskega sveta.

Seja senata, na kateri bo predsednik vlade Scelba obvestil parlament o podpisu sporazuma v Londonu, se bo začela ob

Čestitka maršala Papagosa

ATENE, 5. okt. (Tanjug) — Predsednik grške vlade maršal Papagos je poslal predsedniku republike maršalu Titu ob podpisu sporazuma o tržaškem vprašanju naslednjo brzojavko: »Prosim Vašo ekscelenco, da sprejmete moje najtoplejšje čestitke h končnemu sporazumu o tržaškem vprašanju. Prepričan sem, da bo ta posrečena rešitev prispevala k utrditvi mednarodnih odnosov in ustvarjalnemu sodelovanju med evropskimi narodi, katerih ideal je mir.«

Predsednik grške vlade je poslal brzojavko tudi predsedniku italijanske vlade Scelbi.

„Določbe sporazuma bomo dosledno izvajali“

Rim, 5. okt. (Tanjug). Predsednik vlade Scelba je danes obvestil senat o sporazumu, ki je bil danes podpisan v Londonu glede tržaškega vprašanja. V svojem govoru je dejal, da ta sporazum ustreza koristim Italije in zahtevam, ki jih je glede Trsta postavil italijanski parlament. Sporazum vrača Trst Italiji in zavaruje položaj italijanske narodne manjšine v coni »B« ter daje možnost za široko sodelovanje z Jugoslavijo, ki ga narekujejo položaj in koristi obeh držav. Sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo, je dejal Scelba, je nujno in koristno ne le za mir na Jadranu, pač pa tudi za utrditev splošne solidarnosti miroljubnih zahodnih držav.

Predsednik vlade Scelba je nato opisal senatorjem določbe celotnega sporazuma, ki so bile danes podpisane.

Govorec o statutu za narodnostne skupine, je Scelba dejal, da je poglobljen dokument, od katerega bo odvisna bodočnost zvez med Jugoslavijo in Italijo, in na katerem se bo zgradilo sodelovanje obeh držav. »Slovenci v coni A — je dejal predsednik vlade — se lahko zanesajo, da bomo vse določbe današnjega sporazuma dosledno izvajali.«

Ko je dejal, da bosta obe vladi v kratkem sporazumno rešili vprašanja, ki izvirajo iz mirovne pogodbe in se nanašajo na finančno področje, se je Scelba dotaknil ozemeljskega popravka v STO, ki je bil sprejet s sporazumom. O popravku meje in priključitvi dela cone »A« cona »B« je italijanski predsednik dejal, da le-ta globoko boli italijansko vlado, takoj pa je pripomnil, da je del, ki bo pripadel coni »B«, skoraj v celoti naseljen s Slovenci. Italijanska vlada se je trudila, da bi čim bolj zmanjšala ozemlje, ki naj bi se ločilo od cone »A«, in prav zato

O tem bo pozneje sklenjen poseben sporazum med italijansko in jugoslovansko vlado.

V političnih krogih v Beogradu poudarjajo, da se je jugoslovanska vlada odločila za podpis sporazuma, ki ne zadovoljuje vseh upravičenih narodnostnih težnj jugoslovanskih narodov, v globoki želji, da bi prispevala k ustalitvi evropske varnosti in miru na svetu. Z rešitvijo tržaškega vprašanja in normalizacijo medsebojnih zvez bi se moglo — če sta dani za to želja in pripravljenost na obeh straneh — razviti vsestransko in živahno gospodarsko in kulturno sodelovanje, ki bi bilo v neprecenljivo moralno in gmočno korist ne le za obe sosednji državi Italijo in Jugoslavijo, pač pa tudi v širših mednarodnih odnosih kot zgled sporazumnega in enakopravnega reševanja »nerešljivih« sporov med posameznimi narodi in državami. Od realistične in demokratične politike italijanske vlade do Jugoslavije bo odvisno tudi miroljubno in prijateljsko sodelovanje med obema državama.

a) etnični skupini bosta

Deklaracija treh velesil

Beograd, 5. okt. (Tanjug). Danes so bile v glavnih mestih Velike Britanije, ZDA in Francije objavljene deklaracije treh vlad glede na podpis sporazuma o Trstu. Deklaraciji vlad Velike Britanije in ZDA sta enaki in vsebujejo naslednje:

»Vlada Združenih držav Amerike in vlada Velike Britanije pozdravljata kot dobrodošel danes sklenjeni sporazum, za katerega sta prepričani, da bo privedel do zboljšanja odnosov in iskrenjšega sodelovanja med Italijo in Jugoslavijo. VLADA ZDA IN VLADA VELIKE BRITANIJE IZKORIŠČATA TO PRILIZNOST ZA IZJAVO, DA NE BOSTA NUDILI NIKAKE OPORE ZAHTEVAM NITI JUGOSLAVIJE NITI ITALIJE PO OZEMLJU POD SUVERENOSTJO ALI UPRAVO DRUGE. Vladi ZDA in Velike Britanije sta prepričani, da bosta ti dve državi lahko reševali vse dane nerešene probleme s prijateljskimi pogajanj v duhu medsebojnega razumevanja.

Sedaj so v teku koraki za čimprejšnje prenehanje zavestne vojaške uprave, umik ameriških in britanskih sil iz področja pod njihovo zasedbo ter prevzem odgovornosti Italije in Jugoslavije na področjih, določenih s sporazumom, ki je bil danes parafiran.«

Francoska vlada je objavila naslednjo deklaracijo:

»Francoska vlada je bila obveščena o razvoju pogajanj, ki sta jih imeli ameriška in britanska vlada, odgovorni za upravo v coni »A« STO, osem mesecev z italijansko in jugoslovansko vlado, da bi dosegli rešitev tržaškega vprašanja. Ta pogajanja so privedla do sporazuma, katerega so danes parafirali v Londonu zastopniki teh štirih vlad.

Veseli jo, da je bila dosežena rešitev, ki je bila svobodno sprejeta od najbolj prizadetih držav. Trudeč se, da bi nudila svojo polno oporo sporazumu, ki naj privede do utrditve zvez med Italijo in Jugoslavijo. IZJAVLJA, DA NE BO NUDILA SVOJE PODPORE ZAHTEVAM, KI BI JIH KATERA IZMED OBEH DRŽAV UTEGNILA UVELJAVLJATI GLEDE OZEMELJI, IZROČENIH POD SUVERENOST ALI UPRAVO DRUGE.

Francoska vlada izraža priznanje za umerjenost, ki sta jo pokazali italijanska in jugoslovanska vlada, izražajoč tako visokega duha razumevanja. Prepričana je, da bosta obe državi v istem duhu in v prijateljskih pogajanjih lahko reševali razne probleme, ki bi se pojavili pred njima.«

slanci vladne večine pozdravili z dolgotrajnim ploskanjem, desna opozicija pa je pokazala svoje nesoglasje s sporazumom, trudeč se, da bi priredila v senatu irendentistične demonstracije. Komunistična opozicija je izrazila nesoglasje s podpisom sporazuma, zahtevajoč debato o vladnem poročilu.

Na današnji seji senata so bili navzoči vsi tuji diplomatski zastopniki v Rimu, med katerimi so bili tudi jugoslovanski poslanik dr. Pavle Gregorič, britanski veleposlanik sir Ashley Clark in ameriški veleposlanik ga. Clara Luce.

Na današnji seji senata so bili navzoči vsi tuji diplomatski zastopniki v Rimu, med katerimi so bili tudi jugoslovanski poslanik dr. Pavle Gregorič, britanski veleposlanik sir Ashley Clark in ameriški veleposlanik ga. Clara Luce.

Posebni statut o pravicah narodnih manjšin

(Nadaljevanje s 1. strani)

bo oviralo pri opravljanju njihove dejavnosti ali poklica, če nimajo potrebnih dokumentov, razen v primeru, da si jih ne bodo pridobile niti v zgoraj omenjenem roku 4 let;

e) enakopravnosti pri postopku za uporabo jezika, kakor je to določeno v členu 5 tega statuta;

f) enakopravnosti s ostalimi državljani na splošnem področju socialnega zavarovanja in penziji (dajatev za primere bolezni, penzije za primer starosti, invalidske penzije, vključujoč penzije za vojne invalide, in članom družin tistih, ki so padli v vojni).

3. Podpihanje nacionalnega ali rasnega sovraštva je na obeh področjih prepovedano in bo vsako dejanje te vrste kaznovano.

4. Etnični značaj in nemoteni kulturni razvoj jugoslovanske etnične skupine na področju pod italijansko upravo, kakor tudi italijanske etnične skupine na področju pod jugoslovansko upravo, bosta zaščiteni:

a) etnični skupini bosta

imeli pravico na lastni tisk v svojem materinem jeziku; b) prosvetne, kulturne, družbene in športne organizacije obeh skupin bodo mogle svobodno delovati v skladu z obstoječimi zakoni. Te organizacije bodo deležne istega postopka, kakor tudi druge ustrezajoče organizacije na obeh področjih, zlasti glede uporabljanja javnih poslopij, radia in pomoči iz javnih finančnih sredstev, italijanske in jugoslovanske oblasti pa se bodo trudile, da bodo te organizacije zagotovile stalno izkoriščanje ugodnosti, ki jih uživajo sedaj, ali ustreznih ugodnosti;

c) obema skupinama se bo nudil pouk v materinem jeziku iz otroških vrtic, v osnovnih, srednjih in strokovnih šolah. Takšne šole se bodo vzdrževale v vseh krajih področja pod italijansko upravo, kjer so otroci, ki pripadajo jugoslovanski etnični skupini, in v vseh krajih področja pod jugoslovansko upravo, kjer so otroci, ki pripadajo italijanski etnični skupini. Italijanska in jugoslovanska vlada sta se sporazumeli, da bodo obstoječe šole, kakor so navedene v priloženem seznamu, vzdrževati za etniške skupine na področjih, ki so pod njihovo upravo, in se bodo posvetovale v mešanem odboru, ki ga določa zadnji člen tega statuta, preden bi se katera od teh šol zaprla.

Te šole bodo uživale enakopravnost v postopku z ostalimi šolami istega tipa na področju, ki je pod upravo Italije odnosno Jugoslavije, glede zagotovitve učnih knjig, poslopij in ostalih materialnih sredstev, števila in položaja učnega osebja, kakor tudi priznavanja diplom. Italijanske in jugoslovanske oblasti bodo ukrenile vse potrebno, da bi se zagotovilo, da bodo pouk v teh šolah vodili šolniki, ki govorijo isti materin jezik kot učenci.

Italijanske in jugoslovanske oblasti bodo sprejele brez odlašanja vse tiste zakonske predpise, ki bi mogli biti nujni, da bi bila stalna organizacija teh šol urejena v skladu s prejšnjimi določbami. Predavatelji, ki govorijo italijanski in ki so na dan parafiranja tega memoranduma o soglasju zaposleni kot predavatelji v šolah na področju pod jugoslovansko upravo, in predavatelji, ki govorijo slovensko in ki so omenjena dne zaposleni kot predavatelji v šolah na področju pod italijansko upravo, ne bodo odpuščeni s svojih položajev zaradi tega, ker nimajo potrebne predavateljske diplome. Ta izredna določba se ne bo izkoriščala kot precedens, niti se ne bo zahtevalo njeno izvajanje pri drugih primerih, razen za zgoraj omenjene kategorije. Jugoslovanske in italijanske oblasti bodo v okviru svojih sedanjih zakonov ukrenile vse razumne ukrepe, da bi se zgoraj omenjenim predavateljem nudila možnost, da bi na način, ki ga določa člen 2 d), dobili kvalifikacije za isti status, kot redni člani učnega osebja.

Učni programi teh šol ne smejo biti usmerjeni v smeri, ki bi bila v nasprotju z nacionalnim značajem učencev. 5. Pripadniki jugoslovanske etnične skupine na področju pod italijansko upravo in pripadniki italijanske etnične skupine na področju pod jugoslovansko upravo se bodo mogli svobodno posluževati svojega jezika v osebnih in službenih odnosih z upravniki in sodnijskimi oblastmi

obeh področjih. Imeli bodo pravico dobivati od oblasti odgovore v istem jeziku, pri ustmenih odgovorih, bodisi neposredno ali s pomočjo tolmača, v dopisovanju pa morajo oblasti zagotoviti vsaj prevod odgovora.

Javni dokumenti, ki se nanašajo na pripadnike teh etničnih skupin, vključujoč tudi sodnijske razsodbe, bodo spremljani s prevodom v ustrezajočem jeziku. Isto bo veljalo tudi za službena obvestila, javne razglase in publikacije.

V tistih volilnih enotah tržaške občine in v tistih ostalih občinah na področju pod italijansko upravo, v katerih tvorijo pripadniki jugoslovanske etnične skupine pomemben del (najmanj ena četrtina) prebivalstva, bodo napisani na javnih ustanovah in imena krajev in ulic v jeziku jugoslovanske etnične skupine, kakor tudi v jeziku oblasti, ki vrši upravo.

6. Gospodarski razvoj jugoslovanske etnične skupine prebivalstva na področju pod italijansko upravo in italijanskega etnične skupine prebivalstva na področju pod jugoslovansko upravo, bosta zaščiteni:

7. Ne smejo se izvajati nobene spremembe meja, osnovnih administrativnih enot na področjih, ki prihajajo pod civilno upravo Italije ali Jugoslavije, z namenom, da bi se ogrozil etnični sestav teh enot.

8. Ustanovljen bo poseben mešani jugoslovansko-italijanski odbor, da bi pomagal in se posvetoval o problemih, ki se nanašajo na zaščito jugoslovanske etnične skupine na področju pod italijansko upravo in italijanske etnične skupine na področju pod jugoslovansko upravo. Odbor bo tudi reševal pritožbe in vprašanja, ki jih bodo postavljali posamezni pripadniki obeh etničnih skupin glede izvajanja tega statuta.

Jugoslovanska in italijanska vlada bosta omogočili odboru obiskovanje področij pod njuno upravo in mu bosta nudili vse olajšave za izvajanje njegovih dolžnosti.

Obe vladi se zavezujeta, da se bosta takoj začeli pogajati o podrobnih predpisih za funkcioniranje odbora.

Zemljevid z novo mejo

Priloga vsebuje zemljevid, na katerem je potegnena meja med področji, ki prideta pod civilno upravo Italije in Jugoslavije v skladu s spomenico o sporazumu vlad Italije, Združenega kraljevstva, ZDA in Jugoslavije o svobodnem tržaškem ozemlju.

Seznam obstoječih šol

Po tem seznamu je na področju, ki prehaja pod upravo Italije, 12 slovenskih otroških vrtcev, 20 slovenskih osnovnih šol, 8 slovenskih strokovnih šol in tečajev, s tem da bodo strokovni tečaji spremljeni v strokovni šoli v skladu z italijanskimi zakoni, in 4 slovenske srednje šole.

Na področju, ki prehaja pod jugoslovansko upravo v skladu s memorandumom o soglasju, so sedaj 4 otroški vrtci, 7 italijanskih osnovnih šol, 7 italijanskih strokovnih šol in 3 italijanske srednje šole.

Na današnji seji senata so bili navzoči vsi tuji diplomatski zastopniki v Rimu, med katerimi so bili tudi jugoslovanski poslanik dr. Pavle Gregorič, britanski veleposlanik sir Ashley Clark in ameriški veleposlanik ga. Clara Luce.

Na današnji seji senata so bili navzoči vsi tuji diplomatski zastopniki v Rimu, med katerimi so bili tudi jugoslovanski poslanik dr. Pavle Gregorič, britanski veleposlanik sir Ashley Clark in ameriški veleposlanik ga. Clara Luce.

Imeli bodo pravico na lastni tisk v svojem materinem jeziku; b) prosvetne, kulturne, družbene in športne organizacije obeh skupin bodo mogle svobodno delovati v skladu z obstoječimi zakoni. Te organizacije bodo deležne istega postopka, kakor tudi druge ustrezajoče organizacije na obeh področjih, zlasti glede uporabljanja javnih poslopij, radia in pomoči iz javnih finančnih sredstev, italijanske in jugoslovanske oblasti pa se bodo trudile, da bodo te organizacije zagotovile stalno izkoriščanje ugodnosti, ki jih uživajo sedaj, ali ustreznih ugodnosti;

c) obema skupinama se bo nudil pouk v materinem jeziku iz otroških vrtic, v osnovnih, srednjih in strokovnih šolah. Takšne šole se bodo vzdrževale v vseh krajih področja pod italijansko upravo, kjer so otroci, ki pripadajo jugoslovanski etnični skupini, in v vseh krajih področja pod jugoslovansko upravo, kjer so otroci, ki pripadajo italijanski etnični skupini. Italijanska in jugoslovanska vlada sta se sporazumeli, da bodo obstoječe šole, kakor so navedene v priloženem seznamu, vzdrževati za etniške skupine na področjih, ki so pod njihovo upravo, in se bodo posvetovale v mešanem odboru, ki ga določa zadnji člen tega statuta, preden bi se katera od teh šol zaprla.

Te šole bodo uživale enakopravnost v postopku z ostalimi šolami istega tipa na področju, ki je pod upravo Italije odnosno Jugoslavije, glede zagotovitve učnih knjig, poslopij in ostalih materialnih sredstev, števila in položaja učnega osebja, kakor tudi priznavanja diplom. Italijanske in jugoslovanske oblasti bodo ukrenile vse potrebno, da bi se zagotovilo, da bodo pouk v teh šolah vodili šolniki, ki govorijo isti materin jezik kot učenci.

Italijanske in jugoslovanske oblasti bodo sprejele brez odlašanja vse tiste zakonske predpise, ki bi mogli biti nujni, da bi bila stalna organizacija teh šol urejena v skladu s prejšnjimi določbami. Predavatelji, ki govorijo italijanski in ki so na dan parafiranja tega memoranduma o soglasju zaposleni kot predavatelji v šolah na področju pod jugoslovansko upravo, in predavatelji, ki govorijo slovensko in ki so omenjena dne zaposleni kot predavatelji v šolah na področju pod italijansko upravo, ne bodo odpuščeni s svojih položajev zaradi tega, ker nimajo potrebne predavateljske diplome. Ta izredna določba se ne bo izkoriščala kot precedens, niti se ne bo zahtevalo njeno izvajanje pri drugih primerih, razen za zgoraj omenjene kategorije. Jugoslovanske in italijanske oblasti bodo v okviru svojih sedanjih zakonov ukrenile vse razumne ukrepe, da bi se zgoraj omenjenim predavateljem nudila možnost, da bi na način, ki ga določa člen 2 d), dobili kvalifikacije za isti status, kot redni člani učnega osebja.

Učni programi teh šol ne smejo biti usmerjeni v smeri, ki bi bila v nasprotju z nacionalnim značajem učencev. 5. Pripadniki jugoslovanske etnične skupine na področju pod italijansko upravo in pripadniki italijanske etnične skupine na področju pod jugoslovansko upravo se bodo mogli svobodno posluževati svojega jezika v osebnih in službenih odnosih z upravniki in sodnijskimi oblastmi

obeh področjih. Imeli bodo pravico dobivati od oblasti odgovore v istem jeziku, pri ustmenih odgovorih, bodisi neposredno ali s pomočjo tolmača, v dopisovanju pa morajo oblasti zagotoviti vsaj prevod odgovora.

Javni dokumenti, ki se nanašajo na pripadnike teh etničnih skupin, vključujoč tudi sodnijske razsodbe, bodo spremljani s prevodom v ustrezajočem jeziku. Isto bo veljalo tudi za službena obvestila, javne razglase in publikacije.

V tistih volilnih enotah tržaške občine in v tistih ostalih občinah na področju pod italijansko upravo, v katerih tvorijo pripadniki jugoslovanske etnične skupine pomemben del (najmanj ena četrtina) prebivalstva, bodo napisani na javnih ustanovah in imena krajev in ulic v jeziku jugoslovanske etnične skupine, kakor tudi v jeziku oblasti, ki vrši upravo.

6. Gospodarski razvoj jugoslovanske etnične skupine prebivalstva na področju pod italijansko upravo in italijanskega etnične skupine prebivalstva na področju pod jugoslovansko upravo, bosta zaščiteni:

7. Ne smejo se izvajati nobene spremembe meja, osnovnih administrativnih enot na področjih, ki prihajajo pod civilno upravo Italije ali Jugoslavije, z namenom, da bi se ogrozil etnični sestav teh enot.

8. Ustanovljen bo poseben mešani jugoslovansko-italijanski odbor, da bi pomagal in se posvetoval o problemih, ki se nanašajo na zaščito jugoslovanske etnične skupine na področju pod italijansko upravo in italijanske etnične skupine na področju pod jugoslovansko upravo. Odbor bo tudi reševal pritožbe in vprašanja, ki jih bodo postavljali posamezni pripadniki obeh etničnih skupin glede izvajanja tega statuta.

Jugoslovanska in italijanska vlada bosta omogočili odboru obiskovanje področij pod njuno upravo in mu bosta nudili vse olajšave za izvajanje njegovih dolžnosti.

Obe vladi se zavezujeta, da se bosta takoj začeli pogajati o podrobnih predpisih za funkcioniranje odbora.

Zemljevid z novo mejo

Priloga vsebuje zemljevid, na katerem je potegnena meja med področji, ki prideta pod civilno upravo Italije in Jugoslavije v skladu s spomenico o sporazumu vlad Italije, Združenega kraljevstva, ZDA in Jugoslavije o svobodnem tržaškem ozemlju.

Seznam obstoječih šol

Po tem seznamu je na področju, ki prehaja pod upravo Italije, 12 slovenskih otroških vrtcev, 20 slovenskih osnovnih šol, 8 slovenskih strokovnih šol in tečajev, s tem da bodo strokovni tečaji spremljeni v strokovni šoli v skladu z italijanskimi zakoni, in 4 slovenske srednje šole.

Na področju, ki prehaja pod jugoslovansko upravo v skladu s memorandumom o soglasju, so sedaj 4 otroški vrtci, 7 italijanskih osnovnih šol, 7 italijanskih strokovnih šol in 3 italijanske srednje šole.

Na današnji seji senata so bili navzoči vsi tuji diplomatski zastopniki v Rimu, med katerimi so bili tudi jugoslovanski poslanik dr. Pavle Gregorič, britanski veleposlanik sir Ashley Clark in ameriški veleposlanik ga. Clara Luce.

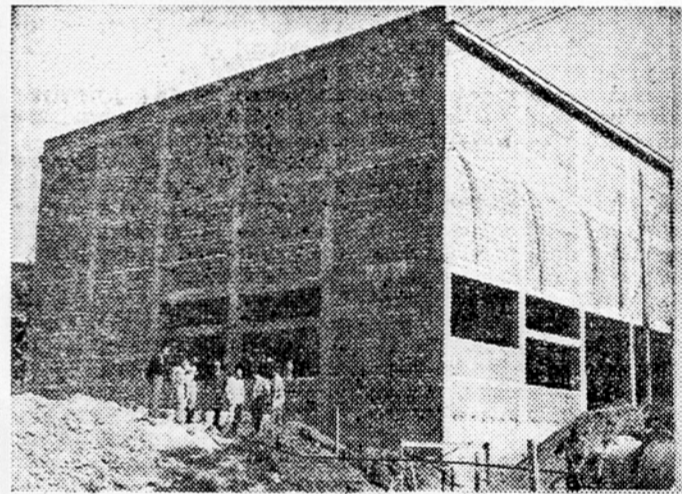
NAPREDEK V LEPIH KRAJIH OB SLOVENSKEM MORJU

Prvi dnevi oktobra ob slovenskem morju. Lepo je še tu. Sonca je še prav gotovo trikrat več kot v megleni Ljubljani. In morje je še čudovito toplo! Se vedno vabi kopalce, čeprav jih potem, ko stopijo iz tople vode, malo opihva vetrič. Jesen napoveduje. Smokve rumenijo in s svojo sladkobo zapeljivo vabijo. Sladko grozdje je dozorelo. Ponekod že trgajo. Glasen smeh ter tu in tam tudi vesela narodna pesem se razlegata po terasastih vinogradih ob morju. Istrski kmet žanje sedaj na jesen sadove svojega znoja. Trdo je moral delati vse leto, da je pridelal nekaj kruha, izvrstno vinsko kapljico in tudi dobra letina olja se zaenkrat obeta.

Čurek krvavordečega kabernet, ki odteka iz stiskalnice v sod zdaj močno, zdaj tanko, je nekaj veselega. To je čudovita pesem! Moja najlepša simfonija. Tako mi je dejal kmet nad Portorožem. Naš človek je tu tako navezan na zemljo, na kateri gospodarji slovenski rod že dolga stoletja. Nič ga ni moglo zlomiti. Niti najhujše nasilje Italijanov ne. Slovenski kmet je kljuboval, četudi je obubožal, ostal polovinar ali kolon, prodal se ni nikdar. Svoje zemlje ni zapustil. Danes je svoboden in ljudska oblast mu pomaga kot mu doslej ni še nobena oblast.

O pomoči Jugoslavije in uspehih ljudske oblasti sem mnogo slišal, ko sem hodil po čudovito lepi zemlji ob slovenskem morju. Zato sem še pozorneje prisluhnil pogovoru med ljudmi; s svojo novinarsko radovednostjo sem zbral novice in podatkov kar za dve zvrhni beležnici.

Iz trnja — žlahtna kapljica
»Če hoče zvedeti, tovariš, kako nam pomaga ljudska oblast, pridi k nam na Briču.« To

Pri Dekanah je zrasla moderna hladilnica

vabilo kmetov — zadržnikov iz Puč, ki sem jih srečal v Kopru, me je pripeljal čez globoke grape do največjega, najmodernejšega, a tudi najmlajšega slovenskega vinogradniškega posestva.

Brič je kakih 180 metrov nad morjem ležeh visok hrib, vse preprežen s širokimi terasami, dobršen del že posejan z mlado vinsko trto. Pravo do nje ga me je pripeljala nova, bela cesta.

»Kaj, kako ste to napravili?« sem kar stresal vprašanja. Prijazni Istrani so mi vse lepo razložili. Glej tovariš, to je bil še pred nekaj leti grič, zarasel s trnjem, grmovjem, nizkim hrastjem in brinjem. Tod so gospodarili le zajci in lisice. Ničče drug se zanj ni zmenil. Toda zadruga je začela pred nekaj leti ozirati po zemlji. Silno malo jo je po teh izgledanih kotanjah in ozkih terasah, zato so zadržniki začeli misliti, kako bi izkoristili pravo zemljo. Za vinograd je to podnebje in zemlja kot nalašč. Boljšega si ne bi mogli zamisliti.

Misel je rodila načrt. V Kopru so se zanj vneli in zadržniki ter kmetje iz bližnjih vasi Zrnjevca, Kučibrega, Krkavč, Koštobone, Puč, Topolovca in še drugih so s pomočjo izdatne denarne podpore in strojev začeli urediti načrt. Najprej so zgradili cesto. Nato so zabrnili traktorji na pustem griču. Na pomoč je prišla še »Agroobnova« iz Ljubljane s tremi buldožerji in dvema traktorjema. In stroji so zapeli svojo pesem:

»Rokava zdrami se iz svojih sanj, in v nove čase nov pogled upri: Na Briču — slišiš — noč in dan brni. Kaj se hudič je sam zagrizel vanj?«

Tako je zapel istrski pesnik Alojz Kocjančič o Briču. Trak-

torji in buldožerji pa so še dalje peli svojo pesem ter preorali 55 hektarjev pustega sveta. Buldožerji so vse lepo zravnali in uredili ravne terase. Doslej je posadili vinsko trto že na 15 hektarjih, ostalo čaka še za nasaditev spomladi. Sam vinograd bo meril 35 ha. Tu bodo nasadili najboljše vrste trt kot so krvavordeči kabernet, merlot, berbera, malvazija, sladki tokajec in beli penič burgundec. Poleg tega nameravajo zasaditi še breskve in na sončni strani tudi oljke.

Lani je okrajni ljudski odbor investiral za ureditev Briča 26 milijonov, letos pa še nadaljnjih 40 milijonov. Zgradili bodo še več stanovanjskih in upravnih poslopij ter garaž za stroje, šrambe za pridelke itd. Prihodnje leto pa nameravajo zgraditi še moderno vinsko klet.

Tako bodo tu v Istri uredili moderno gospodarstvo, ki bo z glediščem v pomoč kmetom, prebivalcem bližnjih krajev pa tudi dajalo zaslužek. V nekaj letih bo danes še mlada trta že rodila. Tudi nasadi breskev bodo dajali žlahten sad.

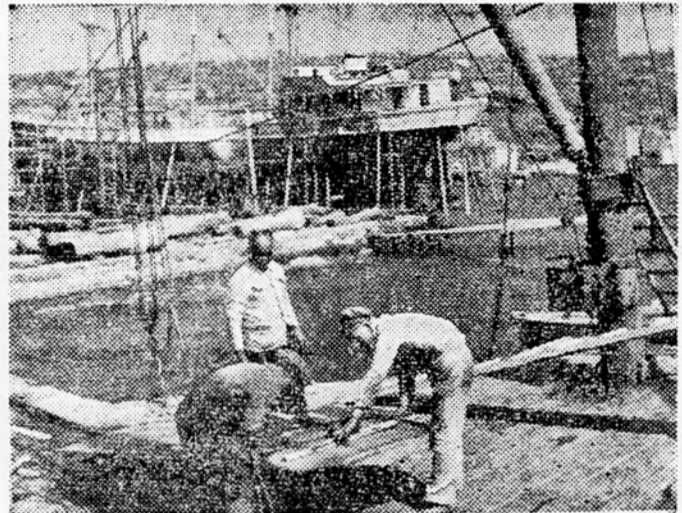
Tudi kmetijska zadruga v Izoli si je uredila 25 ha novih vinogradov. Toda to je le obnova vinogradov v večjem obsegu, saj so tudi druge kmetijske zadruge, a tudi kmetje sami obnovili marsikateri hektar vinograda. Se več bo sladkega grozdja in dobre kapljice, ki pomeni za te kraje kruh.

Stotinam kmetov so rešili polja

Toda ljudska oblast ni spremenila samo s trnjem poraslo puščobo v rodovitni Brič ter pomagala mnogim kmetom pri obnovi njihovih vinogradov, temveč je tudi stotinam kmetom rešila polja, ki so jih že leta poplavljal reke in hudourniki. Samo Dragonja je poplavljala okrog 450 do 500 ha polj v do-

pridelali, oz. prodali 4 milijone 264 tisoč kilogramov. Ze naslednje leto pa 8 milijonov, 462 tisoč kilogramov, torej enkrat več. Letos bo ta številka precej podobna lanski, le pri posameznih kulturah bo tudi večja.

Zares, mnogo je storila ljudska oblast za vas. O tem nam govori 278 zgrajenih in obnovljenih stanovanjskih hiš, 20 novih zadržniških in prosvetnih domov, električna luč v nešteti istrskih vasi, za katere se v prejšnjih časih ni nihče zmenil, temveč so jih le zatirali in zapostavljali. Ljudska oblast pa je začela z elektrifikacijo na podeželju že leta 1949. poleg novih vodov in 12 trafa postaj je bilo do leta 1952. popolnoma elektrificiranih 47 istrskih vasi, 7 pa delno. Lani je zasvetila elektrika še v 14 vaseh, letos pa v desetih. V koprskem okraju je dobilo 1400 družin električno razsvetljavo. To so veliki uspehi ljudske oblasti in vseh delovnih ljudi v Slovenski Istri. Veliki so še tembolj če vemo, da je Italija vse od leta 1919 do 1942 elektrificirala v teh krajih le 10 naselij in še to le tista ob morju, od katerih so imeli Italijani sami koristi.

Za nove plovne objekte slovenskega ribištva skrbi tudi ladjedelnica v Piranu

Nato konzerva potuje najprej skozi tekočo vodo, ki jo opere in očisti vseh ostankov olja. Na začetku stroja pa po posebni napravi v vsako škatlico avtomatično priteče toliko olja, kot je potrebno.

S to izpopolnitvijo se je levo povečala proizvodnja v »Ampele« proti lanskemu letu za več kot polovico in to še kljub letošnjemu izredno slabemu lovu rib. Po preureditvi tovarne so tudi zaposlili okrog 300 novih delavcev, po večini žena in deklet. Nad 80 milijonov so vložili v preureditev tovarne.

V tovarni »Arrigoni« pa so letos začeli z delno preusmeritvijo proizvodnje. Dobrih 60 milijonov so porabili za nove stroje in prevozna sredstva. Naj omenim samo enega izmed njih — stroj za izdelavo paradizničkovega koncentrata in sorodnih sokov. To je prva tovrstna naprava iz nemške tovarne »Vehrfahrungstechnik Darmstadt«. Na eni strani vržejo v stroj paradiznik, na drugi strani pa priteče paradizničkova mezza ali sok v kozarec, ki ga spet stroj hermetično zapre. Ta paradizničkove sok in tudi mezza sta odlične kakovosti in bo lahko tovarna z njima konkurirala tudi na svetovnem tržišču. S to novo zmogljivostjo pa bo lahko zajela tovarna tudi vse preseške paradiznika v okraju. S tem bodo dosegli dva uspeha naenkrat; istrskega kmeta bodo zainteresirali, da bo prideloval še več paradiznika, naš trg pa oskrbeli z zadostnimi količinami paradizničkovega soka in mezge po zmernih cenah.

Novo za starimi zidovi in Izoli

Stari so visoki dimniki in ohrnili so zidovi naših največjih tovarn za predelavo rib v Izoli, toda v njih je danes že marsikaj novega. V »Ampele« so stare stroje in drugo opremo zamenjali z novimi, preuredili so tovarniška poslopja, izpopolnili opremo. Sedaj tu že pol avtomatično izdelujejo ribje konzerve in lahko dnevno predelajo 10 ton svežih rib.

Toliko je raznovrstnih strojev in naprav v tej tovarni, da si

kar v zadregi, kaj naj bi gledal. Zadrego ti še povečajo rdečelične Istranke — saj gre celo glas, da je v »Ampele« in »Arrigoni« zbran cvet istrskih deklet — katerim gre delo tako hitro izpod rok, da komaj slediš gibom njihovih rok. V modernih novih kotlih, imenovanih avtoklave, ribe skuhamo. Nato romajo v oddelek k strojem, ob katerih sedijo belo oblečene delavke, ki višajo kuhane ribe v pločevinaste škatlice — konzerve. Na vsakem stroju so pločevinasti pasovi, po katerih potujejo škatlice do konca stroja. Tu je posebna naprava, ki konzervo avtomatično zapre.

Sodobno šolo — nižjo gimnazijo so zgradili tudi v vasi Ravén

zapisali. Mlade pomorščake pa nam daje pomorska šola v Piranu.

Lepot, hotelov in turistov je vedno več
Na tem malem koščku istrske zemlje se je znašlo toliko naravnih lepot, ki privabljajo vsako leto več domačin in tujih turistov. Turizem je postal važna gospodarska panoga koprskega okraja. Tega se tu dobro zavedajo. O tem nam danes govori Portorož s prenovljenimi hoteli, cvetočimi parki, obnovljenimi cestami in belimi stezicami. Tako je tudi v Kopru, Piranu, v Izoli. Povsod so začeli z gradnjo kanalizacije in vodovodov. Nesnago preganjajo z ozkih uličic. Lepi parki z drevesnimi in cvetličnimi pasadi so tod zrasli v zadnjih letih. Obnovljen je bil Fiesco. Zrasle so lične camping hišice in restavracija pri nekdanjem kopalšču Sv. Nikolaj. Koper je dobil nov luksuzni hotel »Triglav« itd. Toda turizem na koprskem ima še velike načrte. Naj vam o teh izdam samo to, da nameravajo urediti ob naši obali tudi termatska kopaljšča in tako še pozimi privabiti goste.

Ce se pripelješ danes iz Izole proti Kopru, te presenetijo nov videz, ki si ga se s te strani nadelo to naše staro slovensko mestece. Tik ob obali se dviga velik svetlozelen hotel Triglav z moderno urejeno trgovino. Pred njim je nova ribarnica s številnimi prodajalnami in parkom. Ob hotela pa je zrasla nova impozantna stavba — nebotičnik. Tako jo imenujejo nekateri v Kopru. Malo bo držalo, saj je najvišja stavba v mestu. V pritličju se bodo naselili razni uslužnostni lokali od banke do fotoateljaja. Nad njimi pa bo 31 modernih, sodobno opremljenih družinskih stanovanj. Nad 200 milijonov je dala ljudska oblast za izgradnjo tega stanovanjskega bloka, v katerega se bodo do marca prihodnjega leta že lahko vselili novi stanovalci. Tudi na drugih krajih v Kopru je zraslo več stanovanjskih hi-

Sveže jagode ob novem letu

Za novo leto bodo na mizah sveže jagode! Ne, to niso več sanje, gospodinja jih bo lahko kupila v trgovini, globoko zmrznjene, zavite v celofan papir. Odtajala jih bo v vodi, odcedila in bodo sveže. Polila jih bo samo še s točeno smetano in izvrstna jed bo pripravljena. Do tega ni več daleč. Na križišču pri Dekanah je montirajo naprave v veliki hladilnici. Prihodnjo sezono bo koprskemu okraju že odlično služila. Njena zmogljivost bo 600 tisoč ton sadja in zelenjave letno. Omogočila bo istrskemu kmetu, da bo lahko dobro pretopil v denar svoje svoje zgodnje pridelke sadja in zelenjave.

Precejšnja pridobitev za Koprsko bo tudi moderna mlekarana, ki jo gradijo v veliki hladilnici. Se letos bo dograjena. Za to so letos investirali 53 milijonov dinarjev.

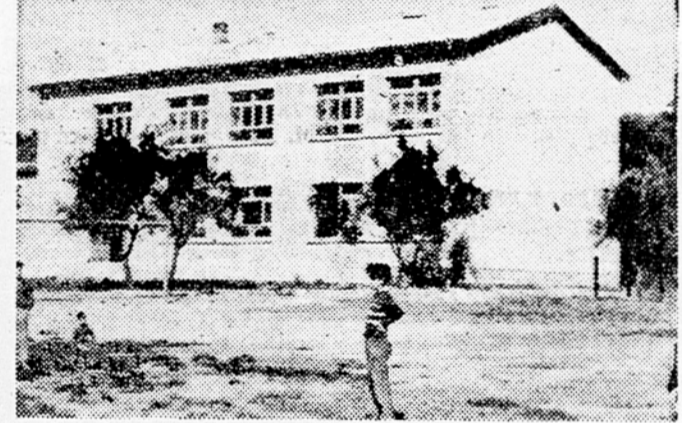
Nove moderne ribiške ladje

Siroke brazde vlečejo za seboj ribiške ladje, ki vsako popoldne zapuščajo izolsko luko. Lepi stroji so že to! Ladje so opremljene tudi z radijskimi oddajniki in prejemniki. Toda, ko je leta 1947 bila vzpostavljena ljudska oblast ob naši obali, ni bilo tu nobene sposobne ribiške ladje. Doslej pa so nabavili in zgradili že 18 plovnih objektov z vso ribiško opremo. Med temi je tudi moderna hladilna ladja »Boris Kidrič«, s katero preva-

žajo ribe iz Dalmacije. Zato so tudi organizirali podjetje »Ribo« v Izoli in »Ribič« v Piranu. Do lanskega leta so v ribištvo investirali 87 milijonov, letos pa še nadaljnjih 100 milijonov. Sedaj nameravajo tudi kupiti zvočne iskalce ribjih jat — ekosandre. S temi smotrnimi investicijami se oprema naših ribiških ladij in kadra naglo približuje sodobnemu ribištvo. Sedanja ribiška flota še sicer znatno zaostaja za zmoglostmi lova in potrebe ribje industrije. Predvideno pa je, da se bo slovensko ribištvo še razširilo in napredovalo. Z dosedanjim opremo pa so naši ribiči že znatno dvignili oskrbovanje tovarn z ribami in tudi preskrbo s svežimi ribami naših mest in industrijskih tržišč. Zato so tudi kupili hladilni kamion, ki nam skoraj vsako jutro dovažja čez noč vlovljene skuše, sardelice, sardine in druge vrste rib v ljubljanske ribarnice in na druge trge.

Vidite, tako raste in se širi tudi slovensko ribištvo. Za njegove plovne objekte pa skrbi tudi ladjedelnica v Piranu. Ta je bila namenjena le popravilom in izdelavi manjših lesenih ladij. V zadnjem času je po teh vedno manjše povpraševanje, zato je začela piranska ladjedelnica s postopnim popravilom manjših in večjih železnih ladij. Nato so v ladjedelnici zgradili nov nasip za izvlačenje ladij večje tonaže, uredili so manjši kovinski obrat. V ta namen so v zadnjih treh letih potrošili 50 milijonov din. Poleg popravila mnogih ladij pa so v tej ladjedelnici zgradili več novih plovnih objektov za naše ribištvo.

Obeta pa se nam tudi lep razvoj trgovske mornarice, ki bo plula pod slovensko zastavo. Njeni temelji so že postavljeni. Ze tudi nekaj svojih ladij — o njih smo nedavno že nekaj

Sodobno šolo — nižjo gimnazijo so zgradili tudi v vasi Ravén

v žerjav ali avtomobil in ne vem kaj še vse. Sedaj pa me je pot zanesla tudi v tovarno »Mehanotehnika« v Izoli, ki izdeluje te edinstvene igrače. Pravzaprav je to le malo večji obrat ki ne zaposluje niti 100 delavcev. Toda opremljen je z novimi modernimi stroji in napravami ter ima še lepo bodočnost.

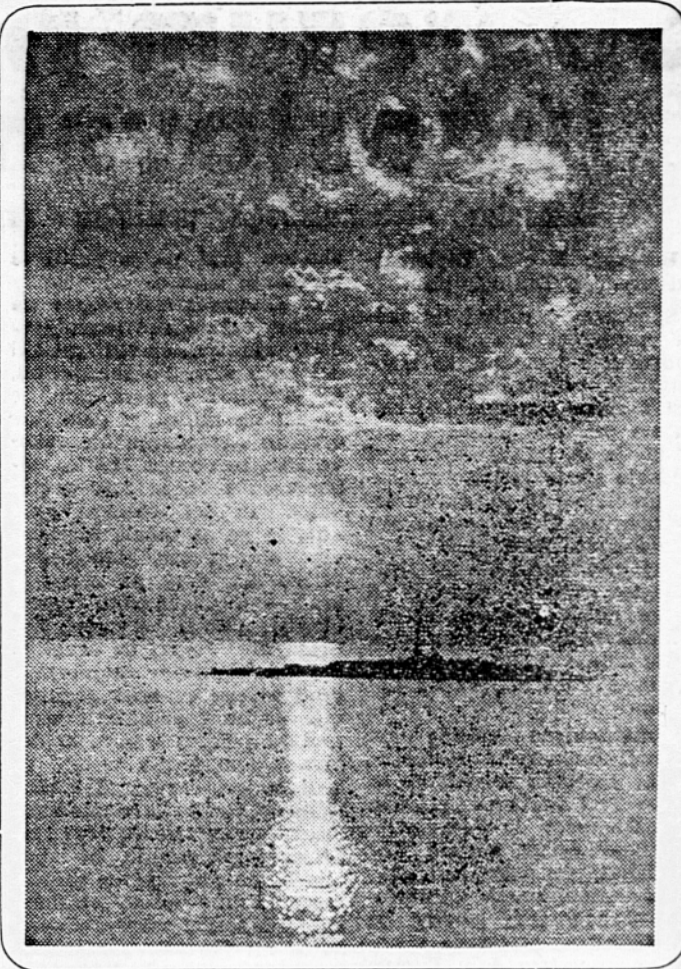
V Dekanah je začelo obratovati podjetje »Lama«, ki izdeluje najrazličnejše kakovostne kjučavnicke. Zanj gradijo sedaj novo poslopje in bo lahko začelo z normalno proizvodnjo že v začetku prihodnjega leta. Sedaj je mesečna proizvodnja te tovarne okrog 30 tisoč kjučavnic in žabic. Ko pa bo začela obratovati tovarna v novih prostorih, bo lahko letno izdelala 2 milijona kjučavnic in zaposlila okrog 200 ljudi.

V Skočjanu pri Kopru raste novo poslopje za podjetje »Stile«, ki je že doslej izdelovalo kvalitetno pohištvo. Z nabavo novih strojev in v novih prostorih se bo zmogljivost tega obrata še znatno povečala.

Toda nismo še na koncu z naštevanjem novih industrijskih obratov v koprskem okraju, ki bodo dali mnogim Istranom dober kruh. Se več jih je! Toda obiščimo še rudarje.

Potopljeni zaklad so dvignili

»Novinarska raca«, kajne? Ze slišim očitek posameznih bralcev. Toda le počasi. Ko vam vse razložim, boste videli, da je ta naslovitč do zadnje črke opravičen. Istrska zemlja je polna bogatih zakladov. Eden med njimi je visoko kalorični črni premog v Sečoveljah. Italijani so ga začeli izkoriščati leta 1936, bolje povedano grabiti, saj so sečoveljski rudnik naravnost ropali. Pozneje je vsejga zalila voda. Leta 1950 so tu začeli z obnovitvenimi deli. Težka borba je bila za potopljeni črni zaklad. Od sečoveljskih rudarjev je zahtevala mnogo požrtvovalnosti in iznajdljivosti. V nekaj mesecih so izrpalj iz jame nad 3 milijone ku-

šic s skupno 28 stanovanji, dve štiri družinske hišice gradijo sedaj v Semeđeli, tri v Skočjanu in tri v Dekanah, v Izoli so jih zgradili osem, tudi za rudarje v Sečoveljah so zgradili nova, sodobna stanovanja. Nad 300 milijonov so dali za njihovo izgradnjo.

Tudi razne komunalne naprave so izboljšali v teh starih mestih. Koprčani se doslej pozimi niso mogli kopati. Prav sedaj pa jim gradijo tudi novo zaprto kopaljšče. Koprskim gospodinjstvom pa bo olajšala delo tudi nova kemična čistilnica, ki jo gradijo v kopaljšču.

Novi obrati

Kolikokrat so me ustavile pred izložbami lepe pisane igračke, iz katerih lahko sestavljaš vse mogoče predmete. Malj bagerček lahko spremeniš

bilnih metrov vode. Vse do višine 273 metrov so jo morali izčrpati iz rovov. Težka in nevarna borba z vodo je to bila. Toda zmagali so. Rudnik so na novo opremili, zgradili nove jašče in separacijo. V to so investirali okrog 400 milijonov din, poleg tega pa še okrog 100 milijonov za nova stanovanja rudarjem. Lani v oktobru so začeli s proizvodnjo. Z normalno proizvodnjo pa bodo lahko začeli šele v začetku prihodnjega leta, ko bo popolnoma zgrajena nova separacija. V prihodnjem letu predvidevajo proizvodnjo nad 29 tisoč ton premoga, v naslednjih letih pa se bo proizvodnja zvišala še od 30 do 50 tisoč ton letno. To pa bo spet veličansko pomena za gospodarstvo koprskega okraja, saj je kalorična vrednost sečoveljskega premoga okrog 7000 kalorij. Toda za to bodo potrebne še nove investicije.

Iz Ljubljane do Kopra v dveh urah

Koper nima železnice in tudi ceste so bile vse do zadnjega časa pri naših šoferjih precej na slabem glasu. Italija je zgradila nekaj cest, toda te so vezale le najvažnejša primorska mesta. Zato je bilo najvažnejše vprašanje, kako Koper povezati z zaledjem, z matično domovino, z Ljubljano in ostalimi slovenskimi in jugoslovanskimi mesti. Turistu pa odpreti dobro pot in hitro zvezo z prelepimi letoviškimi kraji ob slovenskem morju. Zato so v koprskem okraju že vse od osvoboditve posvetili veliko pozornost in vložili znatna sredstva za vzdrževanje in ureditev cest. Tako so začeli graditi cesto od križišča pod Dekani do Rižane, ki se nato nadaljuje že do Crnega Kala in ne bo več dolgo, ko bodo po njej lahko vozili avtomobili. Ko bo cesta zgrajena vse do Divače in Senožeč, homo lahko prišli iz Ljubljane do Kopra z avtobusom v dobrih dveh urah.

Prav tako so ob morju obnovili ceste vse od Škofje pa do Sečovelj. Za nagel in udoben prevoz so nabavili tudi dober prevozni park. Podjetje »Sav-

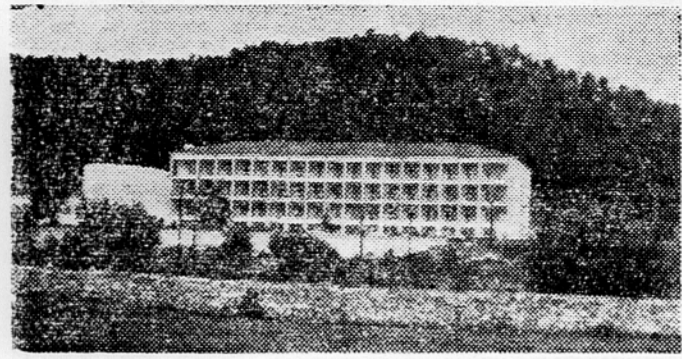

Briške Istranke v tovarni Arrigoni

nik« vzdržuje avtobusne zveze z vsemi kraji v koprskem okraju in Bujsčini poleg tega pa še z Ljubljano in celo daljnim Celovcem. Zato so tudi še lani nabavili več modernih avtobusov »Mercedes«. Tudi stari Skripajoči piranski tramvaj so zamenjali z novimi avtobusi. Tako kot v prometu in kot v vseh ostalih panogah gospodarstva, ki sem jih našel, prodira napredek v naše kraje ob prelepem Jadranu z veliko pomočjo Jugoslavije. Istrani so za to navdse hvaležni in samo še čakajo dan priključitve k svoji matični domovini.

Boris Kuhar

V Sežani bodo proslavili pet velikih delovnih zmag

Nova bolnišnica za tuberkulozo v Sežani

Vsa leta po priključitvi vojne v sežanskem okraju vztrajno borbo za odpravo splošne zaostalosti in za omilitve gospodarske pasivnosti. Z odcepitvijo Trsta so nastali v tem območju predelovalni problemi v zvezi z življenjskimi pogoji prebivalstva. V prvi vrsti je bilo potrebno poskrbeti za zaposlitev delovne sile, ki je bila pred letom 1947 zaposlena v triaski industriji. Zaradi tega se je ljudska oblast začela dosledno baviti z mislijo na industrializacijo teh krajev. Tako je začela v letu 1950 v Sežani tovarna pletenin, za njo pa mehanična delavnica in tovarna steklene galanterije.

Med najvažnejše gospodarske uspehe spada dograditev novega kraškega vodovoda, ki zajema področje od Zalega hribov čez Kras do Sežane. S tem so krajem ob glavni napeljavni vodovoda zagotovljene zadostne količine vode tudi ob največji suši. Tako bo končno lahko začela poslovati tudi nova bolnišnica za tuberkulozo v Sežani, ki te dneve sprejema prve bolnike. Bolnišnica je najmodernejši zavod te vrste v Sloveniji

Tablica VI. kola tombole Zveze gluhih Jugoslavije stane samo 50 dinarjev

Močan gospodarski dvig pa predstavlja v tem kraju zgraditev in oprema nove mekarne in radio-montažnega oddelka. Slednji je urejen v novi zgradbi, ki je bila prvotno namenjena

Zagrebčana projektirata hidroelektrarno v Burmi

Naši elektrotehniki in geologi dobro poznajo zagrebška inženirja Mladena Žugaja in Ernesta Nonweillera. Prvi je strokovnjak za hidroenergetsko gradnjo, drugi za visoke pregrade. Ing. Žugaj je projektant vinodolske elektrarne, ing. Nonweiller projektant pregrad na Lokvarki in Peruči. Oba sta bila pred kratkim dalj časa v Burmi. Kljub veliki angleški in ameriški konkurenci sta dobila naročilo naj projektirata večjo elektrarno na reki Zawgyi z instalirano močjo 7.500 kilovatov. Vse kaže, da bosta dobila tudi naročila za projektiranje druge, skoraj dva in polkrat večje elektrarne.

Našim dopisnikom sta oba inženirja poudarila, da je Burma zelo bogata po svoji naravnih nahajališčih rud in drugih bogastev. Burmanci pa zelo značajni ljudje. Kamor sta prišla, so ju spraševali o Jugoslaviji. Tudi v manjših krajih vedno zanjo in posebno cenijo predsednika Tita. Zadnji čas se Burma zelo zanima za elektrifikacijo in industrializacijo. Stalno prihajajo v deželo skupine Američanov, Angležev, Japoncev in Nemcev, ki bi radi prevzeli investicijska dela. Zaradi tega je uspeh: naročilo za projektiranje elektrarne temeljito pomembno. Oba inženirja bosta projektirala v režiji »Hidroelektroprojekta« iz Zagreba.

V Kočevju bodo zgradili dom »Partizana«

Odkar je bil lansko leto »Seškov dom« v Kočevju preurejen v gledališko dvorano in zaščiteno kot zgodovinska znamenitost, je ostalo društvo »Partizan« brez pravih prostorov, za zimski čas pa sploh ni imelo telovadnice. Kljub objektivnim težavam, pa je bilo društvo delovno in ga lahko uvrstimo med najboljša društva v Sloveniji. Že lani so začeli kopati temelje za telovadnico, vendar začeti del za radi pomanjkanja denarnih sredstev niso mogli nadaljevati. Letos so dobili na razpolago manjšo vsoto denarja in bodo te dneve ponovno pričeli z gradnjo. Tehnični kader uslužbenci in delavci podjetja »Zidar« so obljubili, da bodo pomagali pri delih. Dom bo stal blizu kopalnice in stadiona.

Velika zahteva po kreditih za nove stanovanjske hiše

V zadnjem času se kaže čedalje večje zanimanje delavcev in uslužbencev za gradnjo novih stanovanjskih hiš. Zato je Narodna banka FLRJ poslala zveznemu izvršnemu svetu predlog, naj se do konca leta odobri v ta namen naknadna vsota milijarda dinarjev. V zvezi s tem predlogom poudarjajo v glavni centrali Narodne banke, da je bilo za gradnjo novih stanovanjskih poslopij odobrenih že letos delavcem in uslužbencem 2,5 milijarde dinarjev. Od te vsote so pol milijarde porabili za dokončanje del iz leta

1953, ostanek 2 milijardi dinarjev pa je bil izrpan ob koncu avgusta. Letošnje zahteve po kreditih za gradnjo novih stanovanjskih poslopij dosegajo skupno vsoto 4 milijarde dinarjev. Največ zahtev je samo po kreditih do 300.000 dinarjev, ki jih zahtevajo v glavnem za dokončanje že začetih gradenj. Narodna banka

dovoljuje te kredite na podlagi odločbe o dovoljevanju dolgoročnih posojil za gradnjo stanovanjskih poslopij, ki je bila izdana sredi leta. Po tej odločbi se more zahtevati kredit največ do 800.000 dinarjev, ki ga je treba odplačati najkasneje v 30 letih. (Jugopres)

V tovarni avtomobilov so skovali prve motorne gredi

60 'aktorskih prikolic za Turčijo

Delovni kolektiv tovarne avtomobilov v Mariboru je te dni slavil velik uspeh. V kovačnici so skovali prve tri kamionske motorne gredi. Naša avtomobilovska industrija je motorne gredi uvažala iz tujine, zato pomeni osvojitve proizvodnje tega važnega sestavnega dela pomemben prihranek pri devizah. Sredi tega meseca bodo začeli s proizvodnjo 100 motornih gredi za kamione »Pionir«.

Te dni bodo iz tovarne avtomobilov poslali v Turčijo 60 traktorjskih prikolic tipa »VPK-3«. V Turčiji se zelo zanimajo za te prikolice. Turčija in druge države bližnjega vzhoda se zanimajo tudi za kamione tipa »Pionir«, vendar jim tovarna ni mogla ustreči, ker komaj krije domače potrebe. A. B.

To je za naše otroke!

V teh dneh ob Tednu otroka se še jasneje zavedamo velike dolžnosti skupnosti do naših otrok. Te družbene skrbi in pozornosti morajo biti deležni vsi otroci, zlasti pa tisti, ki so slabotni bolni in kako drugače potrebni nege in pomoči. Prav tem otrokom so namenjeni prispevki za otroško zaščito, ki jih zbirajo podjetja v naših mestih. Tudi kolektivi v ljubljanskih podjetjih so znova pokazali svoje razumevanje. Tako je podjetje »NA-MA«, kot prvo v Ljubljani nakazalo 300.000 din v sklad prispevkov za otroško zaščito. Toda ne samo to! V Tednu otroka je istočasno znižalo cene za 10 odstotkov vsej otroški garderobi — od čevljev in perila, do oblačil, in to za otroke do 12 leta.

Podjetje »Tekstil-obutev« pa je prispevalo okoli 1.500.000 din. Tudi druga podjetja bodo s svojim prispevki pripomogla k temu, da bo sklad za otroško zaščito res lahko uspešno pomagala pomoči potrebnim otrokom.

Popravek

V članku »Za lepše lice naših mest« včerajšnji številki našega lista se prvi stavek pravilno glasi: Pretekli ponedeljek je bil v Beogradu sestanek mestnih »Snag«, ki so se ga udeležili direktorji iz vseh republiških mest (in ne direktorji mesta Beograda). Drugi stavek drugega odstavka pa se pravilno glasi: Njena ustanovitev bo predlagana v mesecu decembru na medmestni konferenci mest (in ne na mednarodni konferenci mest.)

Tablice VI. kola Tombole Zveze gluhih Jugoslavije so v prodaji pri vseh prodajalcih srečk Jugoslovanske loterije.

Pisma uredništvu

K predlogom o spremembi in dopolnitvi invalidske zakonodaje

Kaka dva meseca izdeluje posebna komisija pri Zveznem izvršnem svetu predloge za spremembo in dopolnitve zakonov in drugih predpisov o vojaških vojnih invalidih. Hotel bi nekaj pripomniti k doslej izdelanemu načrtu sprememb,

nine ali dodatka za nego in tujo pomoč med raznimi invalidi prve (ali tudi druge) skupine, ki se v stopnji poškodbe le precej razlikujejo med seboj. Vendar je komisija — kakor je razvidno iz že omenjenih člankov — po temeljiti razpravi sklenila, da ostane kategorizacija osebnih invalidov taka kot doslej.

Niso mi znani vsi razlogi, ki so dovedli do tega sklepa. Vendar bi hotel na nekaj primerih pokazati, da so predlogi za razlikovanje med najtežjimi invalidi umestni in da bi jih bilo treba po mojem mnenju upoštevati v spremenjeni zakonodaji.

Prvi z ortopedskimi pripomočki zelo težko hodi, je pa sicer sposoben za usako tako delo, ki se opravlja sede, naj si bo umsko ali ročno. Drugi lahko hodi zgolj s pomočjo spremljevalca, njegova sposobnost za delo pa je omejena na zelo majhno število poklicev. Tretji pa je za vedno priklenjen na posteljo; sam si ne more prav nič pomagati. . . .

Cerprav morda navedeni primeri niso najbolj značilni, vendarle mislim, da je jasno, kako velika je razlika v zmognosti za delo in v potrebi po tuji pomoči med raznimi invalidi iste skupine. In vendar dobivajo sedaj vsi ti enako invalidnino.

Predlogi naj se napravijo razlika med doslej »enakimi« invalidi prve skupine, zaslužio

Z nakupom tablice VI. kola tombole Zveze gluhih Jugoslavije pomagajte gluhim.

Primerjajmo tri vojaške vojne invalide, ki so po sedanjem navodilu za ocenjevanje nesposobnosti za pridobivanje. Po sedanjih predpisih prejemo najtežji invalidi — stoodstotni prve skupine, ki jim je za običajno življenje potrebna tuja pomoč — 18.000 mesečne invalidnine. Po prejšnjih predpisih so taki invalidi dobivali nižjo osebno invalidnino in posebni dodatek za nego in tujo pomoč, ki je sedaj vračunan v invalidnini.

Komisija je dobila glede teh določil več pripomb invalidskih organizacij in organov invalidskega varstva, sicer različnih v podrobnostih, ki pa gredo vse za tem, da bi se napravila razlika v višini invalid-

Kolikor mi je znan iz poročil v zadnjih številkah Invalidskega vestnika in v Slovenskem poročevalcu z dne 22. septembra.

Gre za vprašanje sedanje delitve osebnih vojaških vojnih invalidov na deset skupin po odstotku nesposobnosti za pridobivanje. Po sedanjih predpisih prejemo najtežji invalidi — stoodstotni prve skupine, ki jim je za običajno življenje potrebna tuja pomoč — 18.000 mesečne invalidnine. Po prejšnjih predpisih so taki invalidi dobivali nižjo osebno invalidnino in posebni dodatek za nego in tujo pomoč, ki je sedaj vračunan v invalidnini.

Komisija je dobila glede teh določil več pripomb invalidskih organizacij in organov invalidskega varstva, sicer različnih v podrobnostih, ki pa gredo vse za tem, da bi se napravila razlika v višini invalid-

Trgovsko podjetje s tekstilom na veliko

„TEKSTIL - OBUTEV“

Ljubljana, Nazorjeva ulica 4

vijudno vabi maloprodajno mrežo k izrednemu nakupu volnenih tkanin

PO ZNIŽANIH CENAH

Gladki in dežirani vzorci za ženske obleke, razni kamgarni za moške obleke, volnene tkanine za ženske prehodne plašče.

Morje v preteklosti slovenskih narodov nima posebno pomembnega mesta. Prav zato ni malo razširjena trditev, da so Slovani po svojem značaju pretežno celinski in le malo pomorsko usmerjeni ljudje. Pa je le nekaj primerov, ki to sodbo kar ostro zavračajo. Komaj so prišli makedonski Slovani okrog leta 600 do Egejskega morja, že so postali nevarni gusarji, ki so več sto let dali kar precej posla bizantinski državi. Podobno so se kot gusarji in pomorci uveljavili neposredno po svojem prihodu do Jadrana dalmatinski Slovani, pa tudi oni ob Baltičkem morju. Slovenski Dubrovnik pa je spadal dolga stoletja med najvažnejša pomorska mesta ob Sredozemskem morju.

Borba Slovencev za morje

morja in so se tako lažje ubranili. V tem času, ko trgovine skoraj ni bilo, pa tudi morje ni posebno

Motiv iz Istre

pritegovalo niti Slovanov, niti z njimi zvezanih Obrov. Tudi meščanske naselbine niso živlele ob morju in trgovine, marveč predvsem od ribištva in poljedelstva. Tako so meščani sami obdelovali bližnje okolice mesta. Na dveh mestih so se Slovenci vendarle že v tem času približali morju — severno od Trsta pri Nabrežini in južno od nje preko Bazovice do Šklednja. Tretja smer slovenske kolonizacije je šla proti jugu, kjer je segala skoraj do Bizeta v srednji Istri, pa tudi skoraj do morja severno od Rižane (vzhodno od Kopra).

V naslednjih stoletjih so se Slovenci v tem prostoru postopno vedno bolj krepili. Nedvomno so se širili tudi proti zahodu po vsej severozahodni Istri in našli pota tudi v mesta Trst, Koper, Izola in Piran. Tako kaže spisek članov tržaškega mestnega sveta iz leta 1202 skoraj 12% brez dvoma slovenskih imen.

teb mest. Razvoj obrti in trgovine je od XI. stoletja dalje dal tem mestom novo vlogo v gospodar-

stvu — vlogo središč obrti in trgovine. Zato so meščani poljedelstvo opustili. V zvezi s tem razvojem zajame sedaj strnjena slovenska kolonizacija vso severozahodno Istru in obrežje vzdolž Tržaškega zaliva prav do naslednjih stoletij izpričuje to dejstvo. Po nekem poročilu koprškega guvernerja v Benetke iz šestnajstega stoletja so vsi prebivalci h Koprju spadajočega podeželja imenovali z imenom Slovani in imajo za poglavarja plemiča iz tega mesta. Po nekem drugem sporočilu iz XVII. stoletja »važnani vse te pokrajine pripadajo slovenskemu jeziku«. Prav tako pripoveduje v XVII. stoletju tržaški zgodovinar Ireneo della Croce: »Danes je mesto Trst obdano od vseh strani po Slovincih in takoj zvenj njegovega ozidja vsi prebivalci vasi in posestev Tržaškega ozemlja ne govorje drugega jezika kakor slovenskega«.

Slovenski uspeh pa je bil vendarle mnogo manjši kakor brvatski v Dalmaciji, dasi se je borba

začela domalega iz istih izhodišč. Dalmatinska mesta, že v X. stoletju prvič priključena k Hrvatim in podrejena hrvaškemu vladarju, so namreč tudi sama postala v stoletjih posevem slovenska. Na naši obali, sicer posevem slovenski, pa je v mestih še dalje živelo romansko prebivalstvo, res da ob slovenski manjšini prebivalstva tudi v teh naselbinah. Slovenci smo namreč že v IX. stoletju izgubili pomembno oporišče v boju za ta mesta, ki so ga imeli tamošnji Slovani v svojih lastnih političnih tvorbah v zaledju dalmatinskih mest. Tako so oni mogli zajeti v svojo politično organizacijo tudi meščanske naselbine same, dočim so si Slovenci priborili dostop do morja in posem morskoga obrežja le kot kmetovalci in ribiči.

Odkar so s padcem Karantanije in Kocljeve države v IX. stoletju dobili politično oblast nad slovenskimi pokrajinami tuji fevdalci in odkar se v XI. stoletju razbije slovenska zemlja v vrsto mejnih krajev in grofov, za dolga stoletja izginejo Slovenci kot nosilci političnih težej. Tuji gospodarji slovenske zemlje se sicer bore za dostop do morja — v tem pravcu prodorijo v XIII. stoletju najprej Babenberžani in nato češki kralji Otakar II. Premysl, nato pa v XIV. stoletju Habsburžani, ki so v resnici 1382 pridružili svojim deželam tudi Trst. Vendar so ga pridružili kot posebno pokrajinsko enoto, v kateri seveda veljavna mesta prevladuje nad pomenom tudi po prebivalstvu šibkeje z mestom združene okolice.

V XIII. stoletju pa se je na istrska mesta vvela trda benečanska roka. Benetke so v vojaško

silo prisilile od 1267 do 1331 vsa mesta na zahodni istrski obali, da so priznala benečansko nadoblast. V obliki trgovine se sedaj seveda pletejo vedno tesnejše vezi med slovenskim zaledjem in primorskimi mesti. Ljubljanski trgovci imajo za tisti čas kar obsežne posle s trgovci na Reki, v Koprnu in v Trstu. Pomen teh vezi za primorska mesta najbolj jasno kaže dejstvo, da pride med Tržačani in Koprčani v XIV. in XV. stoletju do pravih bojev v zvezi z vprašanjem, ali morejo in smejo ljubljanci pošiljati svoje blago mimo Trsta v Koper.

Borba Slovencev za obno v svet torej s tem razvojem nikakor še ni bila dovršena. Takratna obrežna mesta so bila sicer majhna. Tako je na primer Trst do začetka XVIII. stoletja štel le okrog 7000 prebivalcev, istrska mesta pa še manj. V narodnostnem pogledu so se te majhne številke posevem izgubile med prebivalstvom vsega Slovenskega Primorja, ki je bilo posevem slovensko. Toda vendarle so bila ta mesta središče trgovine in pomorstva.

Za te glavne postojanke ob obali si so morli začeti Slovenci borbo za nove spremembe v gospodarskem razvoju — ob napredovarskem razvoju, ob napredovanju zgodnjekapitalističnih in kapitalističnih oblik v gospodarstvu. To gospodarski razvoj je pomemben s dveh ogledih. V zvezi z njim se začne hiter razvoj mest, zlasti Trsta, ki je postal glavna avstrijska luka. Od okrog 7000 prebivalcev sredi XVIII. stoletja je zrasel do srede XIX. stoletja na preko 117 tisoč in do 1914 na skoraj 245.000. Narasčalo je tudi prebivalstvo istrskih mest, seveda pa v veliko

manjši meri.

Ta veliki razvoj je bil mogoč le z močnim doseljevanjem. Več kakor polovico priseljencev v Trst pa je bilo Jugoslovancev, do čim je predstavljal italijanski dotok le približno eno tretjino dosejencev. Slovenski delež v prebivalstvu je spričo tega postopno naraščal in vedno bolj očitna je postajala težnja, da postane Trst jugoslovanski. Slovenska manjšina je naraščala tudi v mestih ob severnoistrski obali. Jugoslovani in Slovenci pa so se uveljavljali tudi v gospodarskem življenju samem. Slovanski priseljenci, zlasti iz Istre in Dalmacije, so v Trstu ustanovili vrsto večjih pomorskih družb (tako n. pr. brata Cosulich iz Lonjina, Tripčevič iz Boke itd.). Kranjska industrijska družba je konec XIX. stoletja začela v gradnjo železarske industrije v Šklednju; še močnejše pa se je slovenska buržoazija zasidrala v denarnih

Ob koprski obali

zavodih (Jadranska banka, Ljubljanska kreditna banka itd.). Italijanski poskuš, da bi spet izrinili Slovence iz podeželskega okolja Trsta in iz severne Istre s pomočjo odušerkih posojil na zemljišče, prepreči močna združena organi-

zacija, ki obenem močno dvigne narodno zavest podeželskega prebivalstva.

Drugi pomen uveljavljanja kapitalističnega gospodarstva je bil v njegovih posledicah o političnem življenju. Leta 1848 je privedlo do marčne revolucije in 1860 do ustavne vlade v Habsburški monarhiji. Poslej politične pravice niso bile več privilegij tujega plemstva in bogatih meščanskih vrhov. Preko volilne pravice, ki je sicer res šele leta 1907 postala splošna in enaka, posegajo v borbo za oblast vedno širše ljudske množice. Šele sedaj so mogli Slovenci posegati v borbo za oblast tudi v najvažnejših središčih ob slovenski obali jadranskega morja, šele sedaj so mogli upati, da bo postalo slovensko okno v svet v resnici njihovo.

Ta posem prirodni razvoj je presekal na nenaraven način prva svetovna vojna, ki je ob svojem zaključku z rapalsko mejo Slovence odrinila spet daleč v notranjost. Italijani so z raznarodovalnim pritiskom poskusili znova utrditi svoje postojanke ob severnem Jadranskemu morju. Kljub osvobodilni velike večine Slovenskega Primorja, ki jo je pri nesla narodnosvobodilna borba v drugi svetovni vojni, pomenijo določbe mirovne pogodbe o Svobodnem Tržaškem ozemlju nov posem, da bi Slovenci ostali odrinjeni od naše morske obale.

Sporazum med Jugoslavijo in Italijo glede tržaškega ozemlja, sicer res ne more posem zadovoljiti. Pri vsem tem pa vendarle ne smemo prezreti poglavitnega dejstva, ki ga nam Slovincem pravi naša novi sporazum. Provit v zgodovini nas postavlja ne le kot prebivalce, marveč tudi kot polnopravne gospodarje vsaj nad enim delom slovenske obale. Slovensko morje je postalo v resnici slovensko. Bogo Grafenauer.

Koča Popović o sporazumu v Londonu

New York, 5. okt. (Tanjug) V zvezi s podpisom sporazuma o rešitvi tržaškega vprašanja je dal jugoslovanski državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović naslednje izjavo:

»Sporazum o tržaškem vprašanju, ki je bil podpisan danes v Londonu, predstavlja kompromis, dosežen v pomembnih naporih in navzlic številnim težavam. Jugoslavija je storila velike in boleče žrtve v želji, da omogoči sporazum o tem težkem vprašanju, ki je več let kalilo odnose med Italijo in Jugoslavijo.

Moja vlada je prostovoljno sprejela ta sporazum, imajoč pred očmi bodočnost in blaginjo.

Tito v Sarajevu

Sarajevo, 5. okt. (Tanjug). Na sprejehu v Sarajevu je predsednik republike Josip Broz-Tito po 17. uri obiskal kavarno hotela »Centrale«. Spremljali so ga predsednik Ljudske skupščine BiH Djuro Pucar, predsednik izvršnega sveta Avdo Humo in podpredsednik IS Uglješa Danilović. Po prihodu predsednika v »Centrale« so ga meščani toplo pozdravili. Nato je odšel predsednik Tito v hotel »Evropos«, kjer ga je tudi pozdravila množica meščanov.

Tržaški Slovenci bodo vselej na strani socialističnih in demokratičnih sil

Trst, 5. okt. (Tanjug) V zvezi s podpisom londonskega sporazuma o rešitvi tržaškega vprašanja je objavil sekretariat OF cune »A« STO nocoj naslednje izjavo:

»Od dobrih odnosov med Jugoslavijo in Italijo v razmerah, ki se ustvarjajo s sporazumom, zavijajo gospodarsko življenje, demokratični razvoj in civilno varstvo življenja Slovencev in Italijanov, kar je obnem jamstvo za nadaljnji kulturni in gospodarski razvoj slovenskega prebivalstva. Takšni odnosi bodo zavileli tudi ob borbe in moči demokratičnega gibanja v Trstu in Italiji.

V izjavi se poudarja, da bodo tržaški Slovenci v svoji nadaljnji borbi za reševanje perečih socialnih in gospodarskih vprašanj, za uresničenje demokratičnih pravic in demokratičnega razvoja vselej na strani socialističnih in demokratičnih sil tržaškega prebivalstva in italijanskega naroda.

Izjava ponavlja poziv, ki ga je poslal glavni odbor Osvobodilne fronte pred nekaj dnevi naprednim tržaškim Slovencev, naj z vsemi silami podpre vsako iniciativno za obnovitev enotnosti delovnega ljudstva in naj pomagajo s svojo aktivno udeležbo uresničiti široko socialistično gibanje, ki jamči za reševanje socialnih in gospodarskih vprašanj in je obenem trdna podpora v borbi za pravično reševanje narodnih vprašanj na tem področju.

njo številnega jugoslovanskega, hrvaškega in slovenskega prebivalstva na tem področju kakor tudi nujnost, da se odstrani spor z naših meja, da se dā iniciativna za boljše odnose z Italijo ter olajša tesnejše in skladnejše sodelovanje v našem delu sveta.

IZJAVA dr. ALEŠA BEBLERJA

Pričakovati smemo tudi rešitev še ostalih vprašani

Beograd, 5. okt. (Tanjug) Državni podsekretar za zunanje zadeve dr. Aleš Bebler, ki nadomestuje državnega sekretarja za zunanje zadeve Kočo Popovića, je odgovoril nocoj na nekaj vprašanj dopisnika italijanske časopisne agencije ANSA.

»Stara definicija pojma »kompromis«, ki pomeni, da gre za rešitev, s katero ni zadovoljna nobena stranka, je dobra definicija. Potrjujejo jo ponovno rešitev tržaškega vprašanja, do katerega sta pravkar prišli obe vladi. V Jugoslaviji bomo vodili razprava o vseh drugih interesih v Trstu, posebno pa o naši manjšini v tem mestu, o manjšini, ki je po številu večja od vsega (jugoslovanskega in italijanskega) prebivalstva cene »B«. Vendar ne bi služila ničemu in ne bi privedla do ničesar dobrega polemika o tem, kdo ima več poudarila v nezadovoljstvu. Gledati moramo v prihodnost. Rešitev vprašanja STO mora biti izhodiščna točka za doseg tega, kar bomo nekega dne lahko imenovali novo razdobje v naših, vsestransko boljših odnosih. Kar se nas tiče, smo vselej želeli, da pride do tega razdobja in storili bomo vse, da se to uresniči.

Oba naša naroda pričakujeta lahko velike koristi od ugodnega razvoja naših odnosov. Glavna korist za nas in za druge bo seveda v tem, da se odstrani nevarnost odprtega spopada med obema našima državama in da se utrdi mir v našem delu sveta. Tudi razvoj naših gospodarskih, tehničnih in kulturnih odnosov lahko pomembno koristi obema.

Eisenhower Titu in Einaudiju

Denver, 5. okt. (AP). Predsednik ZDA Eisenhower je poslal danes predsedniku republike Jugoslavije Josipu Brozu-Titu in predsedniku republike Italije Einaudiju poslanici, v katerima jima čestita na rešitvi tržaškega vprašanja.

V poslanici predsedniku Josipu Brozu-Titu Eisenhower izjavlja: »Vse narode svobodnih držav Evrope, kakor tudi ameriški narod, bo navdala s pogumom

Prepričan sem, da bo sporazum v vsej Jugoslaviji sprejet v istem duhu, v katerem smo v podpisali. Upam, da bo zvesto izpolnjevanje danes v Londonu prevzetih obveznosti ustvarilo solidno podlago za nadaljnje odnose med dvema sosedoma. Razumljivo je, da bo potreben čas,

MEDNARODNI POLOŽAJ

»Mednarodni položaj, v katerem je to zasedanje Generalne skupščine, je brez dvoma ugodnejši od položaja, v katerem je bilo prej širše zasedanje. Po našem mnenju je sedaj posebno pomembno, da pridemo do čim širšega soglasja v omeni tega položaja. S tem bi skupno lažje našli najprimernejše poti in metode za postopno reševanje obstoječih problemov in težav.

POPUSCANJE NAPETOSTI

Zdi se nam, da potrjuje to oceno, to smo jo tukaj že večkrat iznesli. Dejstvo, da se je v zadnjem razdobju v celoti vzelo mednarodni položaj spremenil v tem smislu, da je več in več novih pozitivnih možnosti za medsebojno približevanje stališč in za plodnejše mednarodno sodelovanje.

HLADNA VOJNA

Ce je točno, da vsebuje mednarodni položaj pomembne nove elemente, potem ga ni mogoče pravilno niti opisati niti tolmačiti niti razčljevati v starih okvirih in pod bremenom zastarelih stališč in formul ter samolovnega delovanja (inercije) je vkorenjenih napačnih stališč, ki so življenjska tolmaka stvarnosti in njenega pozitivnega spreminjanja.

Martino dopisniku TANJUGA

Rim, 5. okt. (Tanjug) Po objavi sporazuma o Trstu v italijanski senatu je dopisnik Tanjuga v Rimu italijanskega zunanjega ministra Gaetana Martina zaprosil za izjavo o sporazumu med Italijo in Jugoslavijo za jugoslovanski tisk.

Dunajski odmevi

DUNAJ, 5. okt. (Tanjug). Vest o podpisu sporazuma med Jugoslavijo in Italijo o Trstu so sprejeli tukajšnji politični krogi kot dogodek, ki ima velik pomen za našajni razvoj odnosov v tem delu Evrope.

Izjava Dullesa

WASHINGTON, 5. okt. (Reuter). V izjavi, ki jo je dal ob priliki sklenitve sporazuma o rešitvi tržaškega vprašanja, je zunanji minister ZDA Dulles dejal, da bo ta sporazum zagotovil mir in večjo varnost vseh evropskih držav.

Figl o sporazumu

DUNAJ, 5. okt. (Tanjug) Avstrijski zunanji minister Figl je izrazil danes zadovoljstvo glede na sklenitev sporazuma o Trstu. Dejal je, da njegova vlada, ki ima prijateljske odnose z Jugoslavijo in Italijo, iskreno pozdravlja rešitev, ki je vse zadovoljiva. Dodal je, da so danes sedaj vse možnosti za rešitev vprašanj, ki zanimajo tudi Avstrijo v zvezi s potrebo njenega izvoza čez Trst.

da se ta bodočnost zgradi, vendar pričakujemo, da bosta vzajemna dobra volja in razumevanje uspešno prebrodili težave, podedovane iz preteklosti, in utrli pot k prijateljskemu sodelovanju preko Jadrana, kar je bila in ostane iskrena težnja moje vlade.

RAVNOTEŽJE

V splošnem odnosu je očitno doseženo ravnotežje, v čemer bodo vsekakor imeli veliko vlogo napore za organizacijo kolektivne obrambe pred morebitnim napadom. Po našem mnenju ni pomembno, da smo pridobili na času kar je velikanskega pomena za nas; vse, kar pridobimo v razdobju atomske energije na časi nekoli let, nas povsem sočasno odpravi, če verjamemo, da to lahko nomen trajno odstranitev vojne. Drugič, na naš skrupna naloga je, da izkoristimo ogromne vešine naporov, toda na osnovi takih dokazov, da so razgovori potrebni in da je sporazum, ki ga imamo, mora vlada in državljane prežemati zavest o njihovem vplivu na nadaljnji razvoj dogodkov.

NOVE METODE

Ce ustreza, kar sem doslej reklo, stvarnosti, tedaj se moramo v prihodnje lotiti problemov in težav na nov način. Rekli smo že, da se nam zdi, da je predvsem potrebno, da se osvobodimo polnomočnega in napačnega mnenja, ki nam ga je vcepila v zavest akutna »hladna vojna«. Zlasti ni nobenega opravičila za ustanjavanje tajnih ali javnih vojnih blokov na ideološki osnovi. Takšno združevanje sebi utruje skrivna in poraja intervencionistične težnje in opravičevanje uporabe sile kot sredstva za politično akcijo.

Kaj piše »Mond«

PARIZ, 5. okt. (Tanjug) Nocojšnji pariški časopisi objavljajo obširna poročila iz Londona in Rima v zvezi s podpisom sporazuma o Trstu.

Figl o sporazumu

DUNAJ, 5. okt. (Tanjug) Avstrijski zunanji minister Figl je izrazil danes zadovoljstvo glede na sklenitev sporazuma o Trstu. Dejal je, da njegova vlada, ki ima prijateljske odnose z Jugoslavijo in Italijo, iskreno pozdravlja rešitev, ki je vse zadovoljiva. Dodal je, da so danes sedaj vse možnosti za rešitev vprašanj, ki zanimajo tudi Avstrijo v zvezi s potrebo njenega izvoza čez Trst.

GOVOR ŠEFA JUGOSLOVANSKE DELEGACIJE V GENERALNI SKUPŠČINI Pot do miru v svetu

New York, 5. okt. (AP) Generalna skupščina OZN se je sestala danes ob 16.49 po jugoslovanskem času. Prvi je govoril čehoslovski predstavnik Vavil David, za njim pa sirjski predstavnik Sukairi. Ob 18.27 je začel svoje razlaganje šef jugoslovanske delegacije državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović, ki je dejal:

MEDNARODNI POLOŽAJ

»Mednarodni položaj, v katerem je to zasedanje Generalne skupščine, je brez dvoma ugodnejši od položaja, v katerem je bilo prej širše zasedanje. Po našem mnenju je sedaj posebno pomembno, da pridemo do čim širšega soglasja v omeni tega položaja. S tem bi skupno lažje našli najprimernejše poti in metode za postopno reševanje obstoječih problemov in težav.

POPUSCANJE NAPETOSTI

Zdi se nam, da potrjuje to oceno, to smo jo tukaj že večkrat iznesli. Dejstvo, da se je v zadnjem razdobju v celoti vzelo mednarodni položaj spremenil v tem smislu, da je več in več novih pozitivnih možnosti za medsebojno približevanje stališč in za plodnejše mednarodno sodelovanje.

HLADNA VOJNA

Ce je točno, da vsebuje mednarodni položaj pomembne nove elemente, potem ga ni mogoče pravilno niti opisati niti tolmačiti niti razčljevati v starih okvirih in pod bremenom zastarelih stališč in formul ter samolovnega delovanja (inercije) je vkorenjenih napačnih stališč, ki so življenjska tolmaka stvarnosti in njenega pozitivnega spreminjanja.

Martino dopisniku TANJUGA

Rim, 5. okt. (Tanjug) Po objavi sporazuma o Trstu v italijanski senatu je dopisnik Tanjuga v Rimu italijanskega zunanjega ministra Gaetana Martina zaprosil za izjavo o sporazumu med Italijo in Jugoslavijo za jugoslovanski tisk.

Dunajski odmevi

DUNAJ, 5. okt. (Tanjug). Vest o podpisu sporazuma med Jugoslavijo in Italijo o Trstu so sprejeli tukajšnji politični krogi kot dogodek, ki ima velik pomen za našajni razvoj odnosov v tem delu Evrope.

Izjava Dullesa

WASHINGTON, 5. okt. (Reuter). V izjavi, ki jo je dal ob priliki sklenitve sporazuma o rešitvi tržaškega vprašanja, je zunanji minister ZDA Dulles dejal, da bo ta sporazum zagotovil mir in večjo varnost vseh evropskih držav.

Figl o sporazumu

DUNAJ, 5. okt. (Tanjug) Avstrijski zunanji minister Figl je izrazil danes zadovoljstvo glede na sklenitev sporazuma o Trstu. Dejal je, da njegova vlada, ki ima prijateljske odnose z Jugoslavijo in Italijo, iskreno pozdravlja rešitev, ki je vse zadovoljiva. Dodal je, da so danes sedaj vse možnosti za rešitev vprašanj, ki zanimajo tudi Avstrijo v zvezi s potrebo njenega izvoza čez Trst.

nje. O tem je že govoril predsednik FRJ maršal Tito v svojem govoru 19. septembra t. l.

KONSTRUKTIVNO SODELOVANJE

Bitka, ki je bila dobljena za mir na Koreji in Indokini in še druge, ni bila dobljena proti nobeni politični ideologiji, še manj v njen prid, temveč dobljena je bila proti napadalnosti in vojni kot sredstva »vohi« Spričo nevarnosti, ki je predstavljala pripravljenost, da se za izvajanje svojih političnih ciljev kdo se loti orožja, spričo tako rebrna, ne ideološke nevarnosti, je upravičeno in potrebno organizirati kolektivno obrambo obkrožilo OZN, da se organizira odpor, če se res ne bi bilo mogoče pravčasno preprečiti napadalnost.

Mnenj, da je bilo potrebno to povedati, da nas ne bi kdo napačno razumel. Nismo za nekakšno nevtiralnost, če gre za naš odnos do napadalnosti. Menimo, da sta celo dva tabora več, kakor nam svetilo, zato nismo za »streljo slo«, temveč za »vohi« sproten izhodu, ki ga nosijo v sebi bloki; smo za mirno in konstruktivno mednarodno sodelovanje.

RAZOROŽITEV

Trdno smo torej prepričani, da nastalo ozroma, da zženjajo nastajati nove možnosti tudi za reševanje konkretnih vprašanj, ki so del naših težav. Če se nam, sedaj se nam zdi, da se začela tu upanje uresničevati. Za to govorimo, da je sovjetska vlada pristala na francosko-britanski memorandum kot na izhodišče za nadaljnji razgovor. V isti smeri deluje na drugi strani pobuda ZDA za uporabo atomske energije v mirnodobne namene.

VRAPANJE NERAZVITIH DEZEL

Mnoga gospodarska vprašanja so se zunanji pojavi bazične neuravnovesenosti v svetovnem gospodarstvu, ki jo vsi poznamo kot problem razvitega sveta. Doseganje akcije naše organizacije na tem področju, n. pr. razširjen program tehnične pomoči OZN in UNICEF niso dale samo velike rezultate, temveč nam kažejo tudi pot, po kateri je treba iti.

ATOMSKA ENERGIJA

V tesni zvezi z vprašanjem razvoja nerazvitega sveta in vprašanjem razorožitve je problem izkoriščanja atomske energije. S tem, da se je pojavila atomska energija, ki omogoča velikanski dvig proizvodnih sil, so postali današnji mednarodni okvirji preozki in je nujno potrebno, da se neprimerno bolj poveča mednarodna gospodarska odvisnost in sodelovanje. Pojav teh novih močnih virov sile in blagostanja seveda nikakor ne zmanjšuje nujne potrebe, da se že obstoječe možnosti in sredstva pravičnejše in boljše uporabljajo kakor doslej.

JUGOSLOVANSKA ZUNANJA POLITIKA

V celoti vzeto je stališče vlade FRJ mednarodni vprašanj opredeljeno v njenem prizadevanju za zagotovitev miru in za razvijanje čim širše mednarodne odvisnosti, enakih pravic in nevmišavanja v notranje zadeve drugih držav v luči dane ocene mednarodnega položaja. Iz takšne politike Jugoslavija je mogoče

IZKLEPANE OČI

»Iz takšne ocene mednarodnega položaja izhaja tudi naše gledanje na pomembno vlogo in odgovornost organizacije ZN v reševanju mednarodnih vprašanj. Naša zunanja politika v OZN enega izmed osnovnih činiteljev za izgrajevanje novih metod v mednarodnih odnosih, se pridružujemo, ne da bi ponavljali njihovo besedo, tistim, ki so tukaj razložili, kako je treba v sodelovanju vzrok za napetost. Kljub nujnim neuspehom in pomanjkljivostim v dejavnosti OZN, ki so bili v glavnem »otraz mednarodnih odnosov«, mi je treba med drugim omeniti praktično neneudnostljivo postojanje, ki ga ima OZN kot telo, ki oblikuje in zagotavlja kontinuiteto v razgovorih in izmenjavanju miselnih in glednih in ugodnih ali neugodnih nejšo klimo mednarodnih odnosov. Dosedanji pomembni uspehi OZN pričajo o njeni vse večji vlogi v mednarodnem življenju. Prepričani smo, da bodo v sedanjih pogledih vloga OZN, da se mednarodni odnosi še bolj okrepita, pri čemer je moja država, kakor že doslej, pripravljena, da jo v celoti in iskreno podpre.

Zadovoljstvo v OZN

New York, 6. okt. (Tanjug) Vest o podpisu tržaškega sporazuma je bila sprejeta v Združenih narodih z zadovoljstvom kot znak, da je eno izmed mednarodnih vprašanj rešeno s kompromisom med najbolj zainteresiranimi stranikami. Številni delegati na zasedanju Generalne skupščine OZN so prihajali k državnemu sekretarju za zunanje zadeve Koči Popoviču in mu čestitali k rešitvi sporaj, ki je preprečeval normalizacijo odnosov v tem delu sveta.

Šef jugoslovanske delegacije Koča Popović je v splošni razpravi v Generalni skupščini dobil besedo ravno nekaj ur po podpisu sporazuma. Tako je pred najvišjim forumom organizacije, katere naloga je, da varuje mir in mednarodno sodelovanje, lahko izjavil, da je odstranjen eden izmed elementov mednarodnega trenja.

Izjava Dullesa

WASHINGTON, 5. okt. (Reuter). V izjavi, ki jo je dal ob priliki sklenitve sporazuma o rešitvi tržaškega vprašanja, je zunanji minister ZDA Dulles dejal, da bo ta sporazum zagotovil mir in večjo varnost vseh evropskih držav. »Tako je po končani drugi svetovni vojni so nastale težave zaradi tržaškega statuta. ZDA kot ena izmed sil, ki so zasedle področje STO, so bile odgovorne za takšno stanje. Zaradi tega je bilo nujno, da se doseže sporazum, kajti obstoječi nesporazum je ustvarjal zaostreno situacijo med Italijo in Jugoslavijo, to pa je predstavljalo težavo za obrambo Južne Evrope,« je dejal Dulles.

Poslanici Edena

LONDON, 5. okt. (Tanjug). — Britanski zunanji minister Eden je poslal danes ob priliki parafiranja sporazuma o Trstu poslanici Jugoslovanskemu in italijanskemu ministru, v katerih čestita državnika obeh držav na uspešnem izidu razgovorov.

Figl o sporazumu

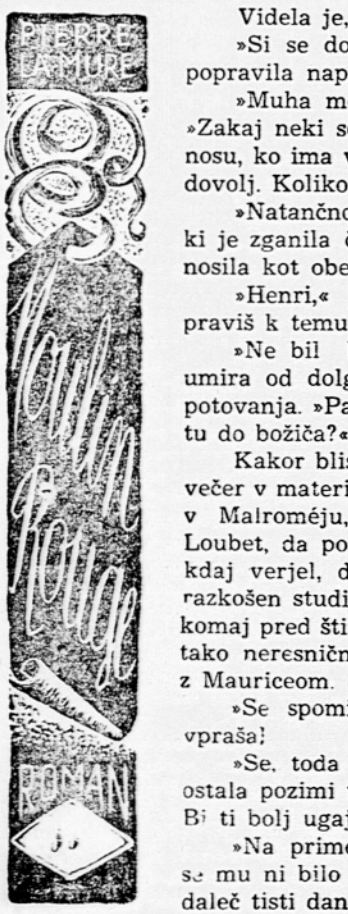
DUNAJ, 5. okt. (Tanjug) Avstrijski zunanji minister Figl je izrazil danes zadovoljstvo glede na sklenitev sporazuma o Trstu. Dejal je, da njegova vlada, ki ima prijateljske odnose z Jugoslavijo in Italijo, iskreno pozdravlja rešitev, ki je vse zadovoljiva. Dodal je, da so danes sedaj vse možnosti za rešitev vprašanj, ki zanimajo tudi Avstrijo v zvezi s potrebo njenega izvoza čez Trst.

Kaj piše »Mond«

PARIZ, 5. okt. (Tanjug) Nocojšnji pariški časopisi objavljajo obširna poročila iz Londona in Rima v zvezi s podpisom sporazuma o Trstu.

Figl o sporazumu

DUNAJ, 5. okt. (Tanjug) Avstrijski zunanji minister Figl je izrazil danes zadovoljstvo glede na sklenitev sporazuma o Trstu. Dejal je, da njegova vlada, ki ima prijateljske odnose z Jugoslavijo in Italijo, iskreno pozdravlja rešitev, ki je vse zadovoljiva. Dodal je, da so danes sedaj vse možnosti za rešitev vprašanj, ki zanimajo tudi Avstrijo v zvezi s potrebo njenega izvoza čez Trst.

»Si se dobro naspal?« ga je ljubeznivo ogovorila in si popravila naprstnik. »Muha me je prebudila,« se ji je nasmehnil v odgovor. »Zakaj neki se ti mora muha zmerom uestiti ravno na konec nosu, ko ima vendar ves svet na voljo? Vsekakor pa sem spal dovolj. Koliko je ura?« »Natančno četrta na tri,« je odgovorila »tetka« Armandina, ki je zganila časopis, da je lahko pogledala na uro, ki jo je nosila kot obsek na prsih. »Henri,« je dejala grofica po kratkem premoru, »kaj praviš k temu, če bi prezimila v Italiji?« »Ne bil bi slab.« Ljuba mama! Zavedala se je, da tu umira od dolgočasja, in mu je ponudila razvedrilo v obliki potovanja. »Pa se nisva malone za trdno domenila, da ostaneva tu do božiča?«

»Kakor blisk mu je prešinil glavo spomin na prejšnji sveti večer v materini delovni sobi, ko jo je rotil, naj preživita jesen v Malroméju, in njenega predloga, naj poprosi madame Loubet, da postane njegova gospodinja Ali je mogoče, da je kdaj verjel, da postane nekoč modni portretist, ki bo imel razkošno studio v kaki aristokratski mestni četrti? To je bilo komaj pred štirimi meseci, pa vendar se mu je dozdavalo prav tako neresnično ko kanadski načrti, ki sta jih bila sprejela z Mauriceom. »Se spominjaš, kako sva se glede tega spričkala?« je vprašal. »Se, toda nikoli se nisem posebno ogrevala za to, da bi ostala pozimi tu. Malromé ni primeren kraj za prezimovanje. Bi ti bolj ugajala italijanska Riviera?« »Na primer San Remo?« je hlastno predložil, vesel, da se mu ni bilo treba žrtvovati. »Se pomniš? Videla sva ga od daleč tisti dan, ko sva se peljala v Menton. Baj je silno pri-

jazen kraj. Potlej greva lahko naprej v Florencio in v Rim. Rad bi videl Michelangelov strop v Sikstinski kapeli. Pripovedujajo, da se je Rafael domala zgrudil, ko ga je prvič zagledal. Kaj misliš, bi se lahko pognila do Rima?« »Ne vidim razloga, da se ne bi. Odpravila se bova na pot nekako sredi oktobra.« »Zakaj pa ne bi odšla že prvega — ali pa vsaj naslednji mesec?« Nasmehnila se je. Nepotrpežljivi, vihravi Riri, ki je bil koj narf, da se tisti mah poveže culo in gre na pot. Prav kakor Alfonz, ki ni trpel odlašanja. »Petnajstega bo dovolj zgodaj. Tedaj se bo tu začelo jesensko deževje in bova še toliko bolj znala ceniti sonce San Rema.« »Se nocoj bom pisal v Bordeaux po nekaj potovalnih perspektov.« Sklonil se je, pobral s tal kozarec ter ga izpraznil v enega od cvetličnih lončkov, ki so stali na ograji terase. »Aneta bo užaljena, če lo videla, da nisem popil njene limonade. Menda misli, da sem goba!« »To je njen način izražanja ljubezni.« »Se ni izgovorila, ko se je začul šum lahkih korakov in se je s kozarcem v roki prikazala Aneta, ki se ji je pozibavala okrog glave bela peča. »O, hvala, Aneta!« je vzkljnil Henri in ji vzeli iz rok kozarec s svežo limonado. »Pravkar sem pravil, da pripravljate najsladnejše limonade, kar sem jih kdaj okusil.« Stara zvesta duša ga je gledala, ko je srknil prvi požirek nezaželene pijače, ga osrečila s enim svojih obožujočih, medlih nasmeškov in že ni bilo več. Vnovič je zllil vsebino kozarca v lonček. »Ta krvomornica bo rodila še limone.« Položil je kozarec na tla kraj ležalca, stola in pobral knjigo. Nekaj časa se je trudil, da bi nadaljeval s čitanjem. Raffaello Santi (1483—1520), italijanski slikar. — Op. prev

a oči so mu kar naprej blodile po nebu; izprožil se je po ležalniku. Je tisti oblak tam ov ali pa je bil že prej na tem mestu? Oblaki so varljivi. Včasih niso videti na obzorju nič večji kakor zajčji repki, a ko pjavajo nad hišo, so veliki ko ledene gore. Drugič pa se zopet razblinijo v nič. O oblakih bi se dala napisati pravljica s kaj moralno ostjo... Poznamo prijazne oblake, si zro na nas z vedrimi, klovskimi obrazi, medtem ko se drugi mrščijo in pačijo. So oblaki, ki jim je namenjeno, da ostanejo samci, in pa družinski oblaki, ki jih obkrožajo krdela ovčic... Lenobno je preučeval poletno nebo. Kako čudovit dan... Z nasmeškom v duši je prepoznal besede, ki jih je bil izrekel. Prav to si je bil dejal tisto jutro, ko je opazoval lastovke... Podobi njega samega, ko stoji bos oknu, se je pridružila podobna umišljenega piknika v Julijini družbi Vnovič se je videl, kako poljublja svetlobne pramene na njenem obrazu; vendar pa toki at ni dovolil domišljiji proste poti Dovolj je tega...

Je pač nesrečen pohabljenec; pohabljeni ca ne hodijo na piknike in ne ljubimkajo pod drevesi. Ostajajo lepo doma. Sicer pa je že marsikdo moral živeti brez ljubezni; prav temu se mora pričuati on ter pozabiti na romantiko, na poljube v mesečini in vse podobne bedarije. Zenske si mora izbiti iz glave. Kaj ga niso že tako drago stale? Zavljora njih je šel po vodi Salon, njegova kariera! Kaj ga je neki obsedlo tisto jutro v atelijazu? Ze tisočkrat se je spraševal o tem, a vselej je ostal brez odgovora. Kaj ga je vendar obsedlo, da je izzval Cormoča? Tega ni vedel in si tudi ni znal razložiti. Edina možna razlaga je bila morda ta, da postane človek, ko doseže neko določeno stopnjo obupa, tako utrujen in potrt, da se ne more več premagati, in zabrusi besede, ki jih nikdar ni nameraval izreči. Kratk malo izgubi oblast nad seboj in za nekaj časa skorajda tudi pamet.

MALI JODY

Po knjigi M. Kinnan Rawlingsove — Riše Miki Muster

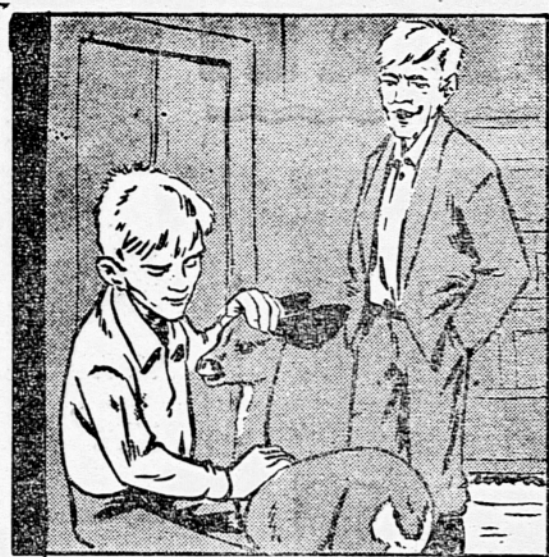
328.

Baxterjevi so se vrnili v hišo. Penny je molče sedel. »Kako si le mogel sprejeti takšno žalitev?« se je čudila njegova žena. »Če kdo izgubi razsodnost, mora vsaj drugi ostati pri pameti,« je odvrnil. »S pestmi mi nisem kos. Lahko bi samo vzel puško in ga ustrelil kakor psa. A če bi že moral ubiti človeka, bi ga iz pomembnejšega razloga, kakor pa je surovost takegale mladega buteca.« Pennyju se je na obrazu videlo, kako nesrečen je. Mati je rekla: »Čisto prav si ravnal in zdaj pozabi na to bedasto zgodbo.« Jody pa je bil ves razdvojen od hudih in maščevalnih čustev.

329.

Buck je dobro prodal mlade medvedke. Prišel je vse, kar je stalo na seznamu matere Baxterice, vrh tega pa še vrečko bakrenih in srebrnih novcev za pribitek. Baxterjevi že dolgo niso bili tako bogati. Toda po onem surovem prizoru z Lemom so se odnosi s Foresterji vendar nekoliko sklilili. Celo Buck je bil manj zgovoren in se je hitro poslovil. Kljub temu je čez nekaj dni spet prihajal Pennyja opozoriti, da o volkovih ni več duha ne sluha, da pa so medvedje postali prava nadloga. Najhujši med njimi je bil seveda Šepavec, ki mu nikakor niso mogli do živoga.

330.

Prišel je december in zdaj ni bilo veliko dela. Jody se je lahko po cele popoldneve igral s svojim srnjakom. Ta je hitro doraščal in je že izgubil vse lise, znamenja otroštva. Jody ga je otipaval po glavi, če mu morebiti že ne poginjati rogov. Nekdo je za Penny zalotil pri tem in se mu posmejal: »Ti pa preveč pričakuješ, dečko. Dokler ni star leto dni, ne dobi rogov. Potlej mu zrastejo majhne koničaste puščice.« Jody je skoraj vsak dan jermal puško in lovsko torbo in križaril s Slakom po gozdovih. Vreme je bilo narzlo, toda jasno, in bili so to čudoviti sprehodi.

KINO

»UNION«: mehiški film »Vedno tvoja«. Tednik Predstave ob 18 in 20. Prodaja vstopnic ob 10 do 11 in od 15 dalje.

»KOMUNA«: franc. film »Pacifič za strah«. Brez tednika Predstave ob 15, 17, 30. Prodaja vstopnic ob 10 do 11 ter od 15 dalje.

»SLUGA«: slovenski film »Vesna«. Tednik Predstave ob 15, 18 in 20. Prodaja vstopnic ob 10 do 11 ter od 15 dalje.

»DANES ZADNIKERAT.« Ob 10 se predvaja matineja amer. film »Pregnanci iz Poker Flat«. Prodaja vstopnic od 9. do 10. ure.

»SOCA«: amer. film »Pregnanci iz Poker Flat«. Tednik Predstave ob 18 in 20. Prodaja vstopnic ob 10 do 11 ter od 17. dalje.

»SISKA«: ameriški zarpani nian »Ljubimce iz New Orleansa«. Ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic ob 15 dalje.

V četrtek isti program

»TRIGLAV«: amer. film »Uročen«. Tednik Predstave ob 15, 18 in 20. Prodaja vstopnic ob 10 do 11 ter od 15 dalje.

»LITOSTROJ«: amer. film »Harlem zmaguje«. Ob 20. Prodaja vstopnic eno uro pred pričetkom predstave. V četrtek isti program!

»VEVCE«: ameriški film »Njeno življenje«. V četrtek isti program.

JARSE »INDUPLATI«: angleški film »Popolna žena«. Ob 20. V četrtek isti program.

KAMNIK: francoski film »Državni sovražnik št. 1«. V četrtek isti program.

»DOMZALE«: ameriški film »Samo naša«. Ob 18 in 20. V četrtek isti program.

»ELED«: ameriški film »Glej ti čaka«. Ob 17. in 20. V četrtek isti program.

»CELJE «UNION«: amer. barv. film »Rdeče nebo nad Montano«. Ob 18 in 20. V četrtek isti program.

»CELJE «DOM«: nemški film »Gospodična Casanova«. Ob 18 in 20.

V četrtek francoski film »Trenutek resnice«. Ob 18 in 20.

KRANJ »STORŽIČ«: ameriški film »V vrtincu«. Ob 15 in 19. V četrtek isti program.

JESENICE »RADIO«: mehiški film »Rio Escondido«. Ob 18 in 20. V četrtek isti program.

JESENICE »PLAVŽA«: jugoslovanski barvni film »Dalmatinska svatba«. Ob 20.

Poglej no, v starih časih so imeli mesto radia gramofon v avtomobilih.

MALI OGLASI

OGLASI ZA NEDELJSKE OBJAVE SE SPREJEMAJO V SOBOTAH SAMO DO 11.

CUNJE za tiskanje strojev kupuje Tiskarna »Slovenskega poročevalca«.

Kupimo lepe in primerne pulte za sobo, kjer stranke vplačujejo gotovinske zneske. Ponudbe v Oglasi oddelku SP pod »Pulte«.

ELEKTROINŽENIRJA ali elektroinženirja sprejemamo. Pogoj: praksa in znanje nemščine. Ponudbe v oglasni odd. pod »Elektroinženirja«.

KURJACA sprejme večja ustanova v Ljubljani. Naslov v oglasnem oddelku. 16490-9

KUHINJSKO OPRAVO, novo program za 26.000. Ogled: pleskar, Zaloška 6, poleg šolske bolnišnice.

PISALNE MIZE in sobne kredence poceni prodam. Stadler, Tavčarjeva 11. 16472-4

RADIO »KOSMAJ 49«, odlično, prodam. Strežek, Gornji trg 31-I. 16481-4

GLOBOK OTROŠKI VOZICEK za 4000 din prodam. Naslov v oglasnem oddelku. 16484-4

OTROŠKO POSTELJICO, zelo lepo pohranjeno, ugodno prodam. Velikost 160x75. Laurenčič, Hraničska 3 Bežigrad. 16486-4

MOTORNO KOLO 200 ccm in diafonično harmoniko prodam. Česta IX. števil. 10 Rožna dolina. 16487-4

PRAZNO ALI OPEMELJENO SOBO v Ljubljani iščem proti nagradi, lahko tudi za zamenjavo z Mariborom. Naslov v ogl. odd. 16471-9

ZAMENJAM enosobno velično v sokopritično stanovanje za dvosobnega s kabineto ali dvosobnega. Ogled ob 15. ure dalje. Burgar, Trnovski pristan 11. 16472-9

DOMAČO HRANO in sobo pri boljši družini v centru Ljubljane išče študent fakultete. Plačam dobro za 6 mesecev vnaprej. Naslov v oglasnem oddelku. 16489-9

ZA FNO ALI DVOBORNO STANOVANJE nudim lepo velično sobo. Ponudbe v ogl. odd. pod »Visoka nagrada«.

PREKUPČEVANJE INDEKS na ime Arjenšek Vladimir, študent Ljubljanske univerze. 16483-11

SPRJEJMEMO več tehničnih risarjev in grafičnih tehnikov za projektiranje in terenske meritve v Ljubljani in gradbene delovodje za gradbišča v okolici Ljubljane. Pismene ponudbe v oglasni odd. pod Gradbeniki. 16497-1

10 STROJNIH KLJUČAVNICARJEV, 2 kovinostrojarja, 1 šoferja — mehanika in 2 nekvalificirana delavca, ki imata vsaj dve leti delovne izkušnje. Posredniška služba Klučavnicarstva, Ljubljana, Dolenskijska c. 76. 16502-1

SAMOSTOJNA KUCHARICA želi službo pri odraslih osebah. Naslov v ogl. oddelku. 16492-1

GOSPODINSKI POMOČNIK, večje kuhne, sprejemamo takoj za stalno službo. Tomšič, Vodovodna 68. 16494-0

LEPO PREGRINALO za dve poselti prodam. Ponudbe v ogl. odd. pod »Svileno«. 16498-0

PIANINO kupim. Oblak, Roška 17. 16501-5

IZGUBILA SE JE nemška kratkodaška pisica »Astra«. Javiti: Berni, Hajdrihova 32, prvotni zori. 16483-10

PEČARSKEGA POMOČNIKA (ali pričnelega), vsega notranjih delavniških del, sprejme s takojšnjim nastopom »Tovarna keramičnih izdelkov Izlake« pri Zagorju. Samostojno stanovanje preskrbljeno, plača po dogovoru. 16103-1

VEŠČEGA UPRAVNIKA v trgovini in v poznavanju kmetijskega lesnega manipulanta ter skladiščnika, ki bi opravljal še odkupe, sprejmemo takoj. Ponudbe z opisom dosežanj zaposlitev na Kmetijski združbo. Veliki Gaber, Dolenskijska. 16492-1

KMETIJSKA ZADRUGA, Radohova vas, p. Šentvid pri Stični, razpisuje mesto upravnika za druge. Pogoj: ustreza šolska izobrazba in daljša praksa v trgovini. Stanovanje preskrbljeno. Plača po tarifnem pravilniku. Ponudbe je poslati na gornji naslov z navedbo dosežanj službovanja. 16490-1

ODGOVORI na VPRAŠANJA

DRUŠTVO UPKOŽENICE — PODRUŽNICA CERKNICA

Vprašanje: Zavod za socialno zavarovanje je odklonil priznanje družinske pokojnine materi, kateri je sin je umrl vsled posledic nesreče pri delu, z utemeljitvijo, da poseduje 0,32 ha zemlje in da je njen mož zaposlen kot mizar ter da je pokojni staršem pomagal le s tem, da jim je dajal po 500 din mesečno. Ali je odklonitev družinske pokojnine v danem primeru utemeljena na zakonitih predpisih?

Odgovor: Za priznanje družinske pokojnine zavarovalcem staršem je poleg izpolnitve drugih pogojev v smislu izrecnega predpisa čl. 70 Zakona o socialnem zavarovanju potrebno, da je starše zavarovane preživljal in sicer v smislu točke 24 Prvega navodila k zakonu o socialnem zavarovanju, če jih je popolnoma oziroma pretežno preživljal, pri čemer se ne šteje, da jih je preživljal, če so imeli starši sami sredstva za svoje življenje in jih je zavarovanec pri tega sama podpiral. Če so zato ugotovile odločbe Zavoda za socialno zavarovanje, potem po našem mnenju v danem primeru pokojni sin svoje matere res ni pretežno preživljal, temveč jo je samo podpiral in zato mati ni upravičena do družinske pokojnine.

JAN

Vprašanje: Ali pripada staršem — kmetičnim posestnikom, katerih edini otrok služi obvezni vojaški rok, kakda poparca in kam naj se obrneta, do dosežeta priznanje takih odločb?

Odgovor: Po predpisih Uredbe o podpori družinam, katerih hranilci so v obvezni vojaški službi v Jugoslovanski ljudski armadi, ima pravico do denarne podpore tista družina, katere edini hranilec je v vojaški službi (ki služi obvezni vojaški rok ali ostanek tega roka ali pa je na orožnih vajah v Jugoslovanski ljudski armadi), če je hranilec živel z družino v skupni gospodarski in družinski skupnosti. Njega je treba priznati za družinskega člana, oziroma za druge njene dohodke, od katerih se plačajo davek, ne dosežajo 1500 din mesečno na posameznega družinskega člana. O priznanju podpore odloča na prvi stopnji okrajni (mesni) ljudski odbor.

J. P. Ljubljana

Vprašanje: Kaj naj ukrejene najemniki v hišah, ki niso vključene v stanovanjsko skupnost, če lastnik neče skieniti najemne pogodbe?

Odgovor: Tak hišni lastnik stori po določbi odloka MLO Ljubljane o pogojih za sklenjanje stanovanjskih pogodb, objavljenega v št. številki Uradnega lista LRS za to leto, prekršek in se kaznuje z denarno kaznijo do 5 tisoč din. Na primer bi bilo ev. opozoriti tajništvo MLO za stanovanjske zadeve.

P. S. Ljubljana

Vprašanje: Ali mora hišni svet sam opravljati administrativne posle, ali pa lahko za to koga najame in kako je s honoriranjem najeteja administratorja?

Odgovor: Praviloma naj bi te posle opravljali hišni svet sam. Če najame za to osebo, ki jo je treba honorirati, se honorar plačuje le iz 30 odstotkov tangentine najemnine in kakejnjene za hišno upravo. Sredstva iz drugih skladov (za amortizacijo, vzdrževanje) se v ta namen ne smejo uporabljati.

B. S. Ljubljana

Vprašanje: Ali smejo stanovalci družbeno upravljane hiše odstraniti drevo na dvorišču, ker s svojo senco ovira sušenje perila?

Odgovor: Prvo bi pomnilo poseg v lastnino, za kar v uredbi

ODGOVORI na VPRAŠANJA

o upravljanju stanovanjskih hiš ni podlaga, ker z lastnino sijej pred razpologa le hišni lastnik; a tudi drugo poskusite urediti v sporazumu s hišnim lastnikom, ker po uveljavljeni omejenje uredebe prisilne utesnitve — za katero hišni svet itak ne bi bil pristojen — niso več mogoče.

F. S. Celje

Vprašanje: Kaj je ukreniti, če hišni lastnik neče določiti najemnine v skladu s stanovanjsko tarifo?

Odgovor: Višino najemnine za vsako posamezno stanovanje določa stanovanjska uprava, v Vašem primeru svet stanovanjske skupnosti. Tako je predvideno v odloku MLO Celje z dne 23. II. letos. Proti odločbi sveta imate po uredbi pravico pritožbe na Svet za gospodarstvo in komunale zadeve pri MLO Celje.

Naše mnenje pa je, da ima Vaše stanovanje glavne priključke. V odloku MLO Celje, ki so bili objavljeni v Uradnem listu znižanje najemnine iz razloga, ki ga omenjata, ni bilo predvideno.

Kupon

za pravno posvetovalnico S. p. »Odgovori na vprašanja«

GLEDALIŠCE

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠCE LJUBLJANA OPERA

Sreda, 6. okt. Zaprt.

Četrtek, 7. okt. ob 19.30: Hristič: OHRIDSKA LEGENDA. BALET. Abonma red B.

Petek, 8. okt. ob 19.30: Gounod: FAUST. Gostovanje dirigenta Mitje Zebreta. Abonma red C.

Sobota, 9. okt. ob 19.30: Musorgski: SOROČINSKI SEJEM. — Freniera. Izven.

Nedelja, 10. okt. ob 19.30: Verdi: PLES V MASKAH. Gostovanje Rudolfa Franca. Izven.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠCE LJUBLJANA Mestni dom

Sobota, 9. okt. ob 20: Spicar-Pišl: »Naj bo stara ali pa mlada...« Spevovloga.

Nedelja, 10. okt. ob 16: Spicar-Pišl: »Naj bo stara ali pa mlada...« Spevovloga.

Sobota, 9. okt. ob 20: Spicar-Pišl: »Naj bo stara ali pa mlada...« Spevovloga.

Vstopnice so v prodaji od petka dalje pri blagajni v Mestnem domu, Rezerviranje tel. št. 32-860.

MESTNO GLEDALIŠCE

LJUBLJANA Gledališka pasaja

Sreda, 6. okt. ob 20: I. Cankar — dr. F. Smerdu, Martin Kačur. Red Sreda. Vstopnice so v prodaji.

Četrtek, 7. okt. ob 20: Mira Mihelič. Zlati oktober. Red Četrtek. Vstopnice so v prodaji.

Petek, 8. okt. ob 20: I. Cankar — F. Smerdu, Martin Kačur. Red Sreda. Vstopnice so v prodaji.

Sobota, 9. okt. ob 20: Mira Mihelič. Zlati oktober. Izven.

Nedelja, 10. okt. ob 15: Mira Mihelič. Zlati oktober. Izven.

ob 20: Tennessee Williams, Stekljena menazherija. Izven.

SOLSTVO

Stenografski in strojeplni tečaj Slovenskega stenografskega društva v Ljubljani bodo: Stenografski I. začetni tečaj ob torkih in petkih ob 15.15.

II. začetni tečaj ob ponedeljkih in četrkih ob 18.50.

Tečaj za obnovitev znanja stenografije po Novak Svetelomov sistemu prične v torek, dne 12. oktobra 1954 ob 17.30. Prijave za ta tečaj se še sprejemajo. Nadaljevalni tečaj po Rakuševem sistemu bo v torkih ob 18.30 in petkih ob 18. ur.

Strojeplni I. začetni tečaj ob ponedeljkih ob 15. in četrkih ob 15.45.

II. začetni tečaj ob torkih in petkih ob 17.15.

Nadaljevalni tečaj ob ponedeljkih in sredah ob 17.15.

Vsi tečajji bodo na Ekonomski srednji šoli v Ljubljani, Prešernova cesta 8.

Razpored učilnic je objavljen na oglasni deski

Slovensko stenografsko društvo Ljubljana, Gosposka 12

PREDAVANJA

Slovensko stenografsko društvo v Ljubljani vabi vse svoje člane in prijatelje društva na predavanje, ki bo v sredo 6. okt. ob 20. uri v dvorani Ekonomske srednje šole, Prešernova 8. O vtiših z zasedanja mednarodne stenografske federacije bo govoril tov. Međušar Milan.

V Klubu kulturnih delavcev govori v četrtek, 7. okt. ob 20.30 uri tov. Ivan Bratko: S poti po Italiji. »Pogledi na sodobno violinsko tehniko« je naslov predavanja, ki ga bo imel v okviru »Društva glasbenih pedagogov« redni profesor AG Karlo Rupel v petek, 8. oktobra ob 20. uri v Lajovčevi dvorani Akademije za glasbo, Gosposka ulica 8. Vsi violinisti vjudno vabljeni.

UMRLI

Nenadoma je umrla **MARIJA AUGUSTIN**

Pogreb bo v sredo, 6. okt. 1954 ob 8.30 zjutraj na domače pokopališče v Reteci.

Zalujoča družina Avgustinov na domače Jannikovi.

Reteci, dne 5. okt. 1954.

Umrl je v 83 letu starosti naš dobi ljubljani pa in nono **JAKOB GRACNER**

finančni preglednik v pokojni Pogreb nenadomestljivega očeta bo danes, 6. okt. 1954 ob 15.30 na Mestnem pokopališču Pobrežje pri Mariboru. Zalujoča: žena Ana, sinovi: Drago, Viktor, Hinko in Ludvik z družinami in ostalo rodstvo.

NE ZABIJAJTE

Naznanjamo žalostno vest, da nas je nenadoma zapustil naš dobi mož, oče, stari oče in brat **LOVRO GROHAN**

Pogreb dragoga pokojnika bo danes, 6. t. m. ob 16. uri na kranjskem pokopališču, Zalujoči: žena Karolina, otroci in družina: Grohan, Macarol, Andrišč in Kapušin.

Podjetje - PROTEIN

V INDIJI

odkupuje po najvišjih dnevnikih cenah suhe telečje želodce

poštev pride samo prvovrstno blago. Ponudbe z navedbo cene in količine poslati na zgoraj navedeno podjetje.

»ODPAD«, Ljubljana

NE ZABIJAJTE KOSTI!

Odkupne postaje podjetja »Odpad« jih odkupujejo od 1. oktobra t. l. po zvišanih cenah: sveže goveje in svinjske kosti po 16 din za kg, kuhinjske kosti po 14 din za kg in konjske kosti po 12 din za kg franko skladišče

»ODPAD«, Ljubljana

OBVESTILO

Vsa podjetja in poslovne tovariše obveščamo, da se je podjetje REMONT-STAN I preimenovalo v **STAVBENO PODJETJE »POLJANE«**

s sedežem v Ljubljani, Ambrozev trg 1

Istočasno pa sta se mizarja in kleparska delavnica osamosvojili in se v bodoče imenujeta **STAVBENO IN POHIŠTVENO MIZARSTVO »OB LJUBLJANICI«**

s sedežem v Ljubljani, Poljanski nasip 40.

in **SPOŠNO KLEPARSKO, VODOVODNO INŠTALACIJSKO PODJETJE »POLJANSKI NASIP.«**

s sedežem v Ljubljani, Poljanski nasip 40.

Priporočamo se še v naprej za naročila. — Sprejemamo večje število zidarjev, kleparjev in delavcev.

DNEVNE vesti

KOLEBAR

Sreda, 6. oktobra: Delibor.

Četrtek, 7. oktobra: Dan topništva Jugoslovanske ljudske armade.

Na jutrišnji dan, leta 1866, se je rodil v Prekmurju pravnik, pesnik in slovenski delavec dr. Frane Mohorič. Spisal je nad sto daljših juridičnih razprav, izdal pet pesniških zbirk in objavil tudi nekaj glasbenih razprav.

7. oktobra 1908. leta je bila objavljena priključitev Bosne in Hercegovine k Avstriji. Turške okupatorje je zamenjala prav tako brutalna okupatorska avstrijska vojska. V zasedenih pokrajinah je bolj kmalu prišlo do ostreje boje za politično, kulturno in versko samostojnost. Med tem bojem je avstrijska zasedbena oblast preganjala vse narodne bosanske rodoljube.

Dr. GREBENC ANTON zopet ordinira.

Republični pripravljani odbor za »Teden otroka« vabi na predavanji z diapozitivi, ki bošta dne 6. in 7. oktobra 54. ob 20. uri v dvorani I. gimnazije, Vegova ulica 4.

Prevalava bosta: dr. Anka Matič vseučiliški docent, »OTROSKA RISSA V PSIHOLOGIJI« in Kamiljo TOMPA, profesor, akad. slikar, »LEPOTE OTROSKEGA LIKOVNEGA IZRAZA«.

Učimo brigadirje-graditelje gimnazije na Ravni, ki slovenski otvoritvi nove samorastniške gimnazije. Zbor vseh brigadirjev bo 9. oktobra ob 14. uri na Ravni.

Uprava Zobne poliklinike v Ljubljani obvešča javnost da je s 1. oktobrom 1954 ukinitvena zobna ambulanta za Bežigradom, Titova 37a. Bolniki, ki so doslej obiskovali to ambulanto, naj se odslej poslužujejo delno ambulante v Nebotičniku, v Siki v Černetovi 31 in na Ježici, kakor jim je prikladnejše, oz. kamor jim je najbližje.

Uprava Zobne poliklinike Pripravljani odbor II. Gostinjsko-turističnega ZBORA SLOVENIJE, ki bo v Rogški Slatini od 12. do 14. oktobra 1954 obvešča vse udeležence, da je generalna direktorja JZD odobrila 25% popust za vožnjo po železnici v 2 in 3 razredu potniških in brzih vlakov. Udeleženci naj na odhodni postaji kupijo legitimacijo K-13 Skupine naj se poslužujejo skupinskih popustov za potovanje z rednimi vlaki. Legitimacija K-13 se bode v Rogški Slatini žigolase v Informacijski pisarni v Tržaškem domu.

V četrtek, 7. okt. ob 19. uri se bode v Ljubljani odprla epidemiološka sekcija zdravniškega društva:

1. Epidemiološka situacija: dr. Kalčić
2. Preprečevanje obratnih nezdov v celjskem okolišju: dr. Hrušvar
3. Poročilo o mednarodnem posvetovanju o higieni mesa in mesnih izdelkih v Kopenhagen-u: vet. Stefančič
4. Diskusija o organizaciji II. kongresa za preventivno medicino na Bledu.

Mestni odbor Rdečega križa Ljubljana, komisija za Podmladki, naproša šolska vodstva in odbore Podmladki RK na osnov-

DNEVNE vesti

Uprava za ceste LRS sporoča, da se je preselila iz dosedanjih prostorov na Gregorčičevi ul. 23 v Beethovnovo ul. 10 in ima naslednje telefonske številke: Direktor — Tajništvo 20-57, Tehnični oddelki 21-089 in hišna centrala 22-374 — 278. Poštni predal 301.

3933, 9699, 9816, 10120, 10633, 10760, 10811, 10915, 11297, 11345, 11578, 12112, 12500, 12601, 12770.

Prosimo dobitnike, da dvignejo dobitke v trgovini do konca tega meseca, ker po tem času zapadejo.

Uprava Vskavrstne bolečine vam sigurno preprečilo Phenagol tablete — najnovejši preparat tovarne LEK, zahtevajte v lekarnah le originalno škatlico Phenagol tablete.

»FLEX« idealno čisti vse mase, masti, olja, smole, znojta itd. Zahtevaj in pazi na znakom »FLEX«.

»JELA« specialna sol za kopanje ne sme manjkati nobeni kopej. »JELA« sol osvježuje, krepi živce in kot prelojen sol po uporabi »JELA« kopalne soli.

Stednik očičen s KROMOVIM PRAHOM je kakor poliran. Tudi ne rjavja tako hitro, ti prihrani ogromno dela, zato zahtevaj kromov prašek.

Gnitje krompirja preprečuje KROSAN. Ze 1 kg KROSANA konzervira 300 kg krompirja. Dobi se v drogerijah, semenarjah, zadrugah itd.

Nov »Gosađev« izdelek »NAS ČAJ« je odličan sadni čaj izvrstnega okusa in vas bo prav gotovo zadovoljil!

NARTA SPORT KREMA bo ohranila Vašo kožo nežno in gladko. Zato vedno samo

DNEVNE vesti

Uprava za ceste LRS sporoča, da se je preselila iz dosedanjih prostorov na Gregorčičevi ul. 23 v Beethovnovo ul. 10 in ima naslednje telefonske številke: Direktor — Tajništvo 20-57, Tehnični oddelki 21-089 in hišna centrala 22-374 — 278. Poštni predal 301.

3933, 9699, 9816, 10120, 10633, 10760, 10811, 10915, 11297, 11345, 11578, 12112, 12500, 12601, 12770.

Prosimo dobitnike, da dvignejo dobitke v trgovini do konca tega meseca, ker po tem času zapadejo.

Uprava Vskavrstne bolečine vam sigurno preprečilo Phenagol tablete — najnovejši preparat tovarne LEK, zahtevajte v lekarnah le originalno škatlico Phenagol tablete.

»FLEX« idealno čisti vse mase, masti, olja, smole, znojta itd. Zahtevaj in pazi na znakom »FLEX«.

»JELA« specialna sol za kopanje ne sme manjkati nobeni kopej. »JELA« sol osvježuje, krepi živce in kot prelojen sol po uporabi »JELA« kopalne soli.

Stednik očičen s KROMOVIM PRAHOM je kakor poliran. Tudi ne rjavja tako hitro, ti prihrani ogromno dela, zato zahtevaj kromov prašek.

Gnitje krompirja preprečuje KROSAN. Ze 1 kg KROSANA konzervira 300 kg krompirja. Dobi se v drogerijah, semenarjah, zadrugah itd.

Nov »Gosađev« izdelek »NAS ČAJ« je odličan sadni čaj izvrstnega okusa in vas bo prav gotovo zadovoljil!

NARTA SPORT KREMA bo ohranila Vašo kožo nežno in gladko. Zato vedno samo

KMETIJSKA ZADRUGA

REČICA ob Savinji

čestita članom in občanom k občinskemu prazniku 6. oktobra 1954

- TOVARNA BATERIJ -

»ZMAJ«

Ljublj., Šmartinska 28

sprejme več INŽENIRJEV KEMIJE in STROJNIH INŽENIRJEV ali TEHNIKOV KEMIJE. — Plača po dogovoru. Ponudbe na upravo tovarne.

KONJSČINSKI PREGOVNIK

KONJSČINA - LR Hrvatska

S PROIZVODNJO LIGNITA IN RJAVEGA PREMOGA,

oddaljeni samo 60 km od Zagreba

ISCEJO

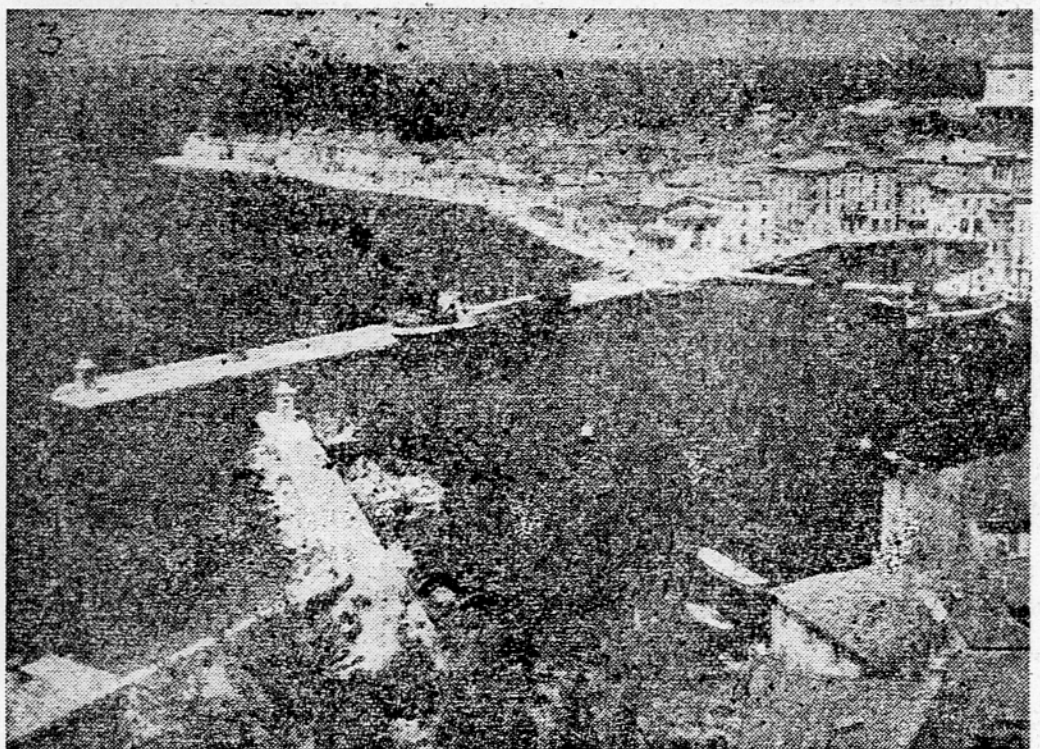
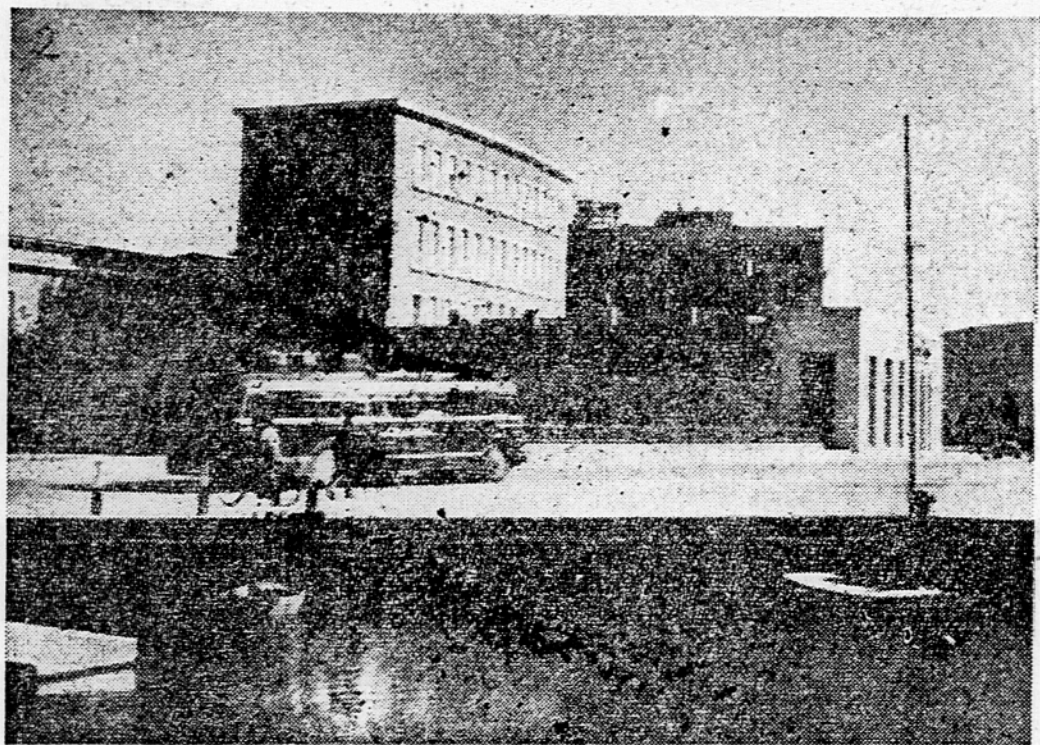
2 rudarska inženirja

ZA STALNO NAMESTITEV

POGOJI: DOBRO ZDRAVSTVENO STANJE IN PRAKSA V RUDNIKH NASTOP PO MOŽNOSTI ČIMPREJ DRUŽINSKA STANOVANJA ZAGOTOVLJENA PLAČA PO DOGOVORU. PISMENE PONUDBE POSLATI NA NASLOV:

Upravni odbor KONJSČINSKIH UGLJENOKOPA. KONJSČINA, NR HRVATSKA

OB SLOVENSKI OBALI

1. Piranski večer
2. Koper
3. Piran
4. Soline
5. V tovarni konzerv
6. Ribiški ipristan v Izoli
7. Nova sola v Šmarju
8. Fiesa
9. Gradnja nove ceste pri Rižani
10. Strunjan

